

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Brexit: Η επόμενη μέρα για Ηνωμένο Βασίλειο και Ευρώπη

Βασούλα Πέτρου

Επιβλέπων Καθηγητής
Κρίστης Χασάπης

Λευκωσία, Ιούνιος 2018

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Brexit: Η επόμενη μέρα για Ηνωμένο Βασίλειο και Ευρώπη

Βασούλα Πέτρου

Επιβλέπων Καθηγητής

Κρίστης Χασάπης

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Τραπεζική και Χρηματοοικονομική από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Λευκωσία, Ιούνιος 2018

Περίληψη

Με την παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε με το Brexit, την εθελούσια έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποφασίστηκε μετά από την διαδικασία δημοψηφίσματος στις 23 Ιουνίου 2016.

Όταν τέθηκε σε εφαρμογή το άρθρο 50, στις 29 Μαρτίου 2017, τότε ξεκίνησε η επίσημη διαδικασία απόσυρσης για το Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ). Μέχρι τις 29 Μαρτίου 2019 υπάρχει δυνατότητα για διαπραγματεύσεις και κατάληξη σε συμφωνία εξόδου.

Οι συνέπειες που έχει και θα έχει για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) το δημοψήφισμα αυτό, είναι ίσως από τις μεγαλύτερες οικονομικές αν όχι η μεγαλύτερη, τόσο βραχυπρόθεσμα, όσο και μακροπρόθεσμα. Οι συνέπειες αυτές αφορούν και την οικονομία του Λονδίνου και του Ηνωμένου Βασιλείου γενικότερα.

Το μέγεθος και η διάσταση των επιπτώσεων του Brexit, παραμένουν άγνωστα, δεδομένου ότι είναι όλα πρόσφατα και ρευστά. Καθώς επίσης δεν έχει ξεκαθαρίσει ακόμα, τι μορφή θα πάρει το Brexit.

Summary

The present thesis will deal with the Brexit, the voluntary exit of the United Kingdom from the European Union which was decided following the referendum procedure that took place on the 23rd of June 2016.

When Article 50 of the EU Treaty was entered into force on the 29th of March 2017, at that point the official procedure for the withdrawal of the United Kingdom was initiated. Up until the 29th of March 2019 there exists a possibility for negotiations and for concluding to an exit agreement.

The consequences that the abovementioned referendum has and will have for the European Union are probably one of the biggest financially if not the biggest, both short-term and long-term. These consequences relate to the economy of both London and the United Kingdom in general.

The size and extent of the impact and effects of the Brexit remain unknown, given the fact that everything is still recent and fluid. Furthermore, due to the fact that the shape that the Brexit will take is still not clear.

Ευχαριστίες

Ένα ευχαριστώ δεν είναι αρκετό για την ευγνωμοσύνη που νιώθω για την υποστήριξη που είχα από την οικογένεια και τους φίλους μου. Τους ευχαριστώ όλους ένα προς ένα, είμαι σίγουρη ότι τίποτα δεν θα κατάφερνα χωρίς την αβίαστη υποστήριξη τους, την υπομονή που έκαναν μαζί μου και την επιμονή τους να μην τα βάλω κάτω.

Ιωάννα πραγματικά δεν έχω λόγια... Φαντάζει πολύ λίγο και μικρό ένα ευχαριστώ!

Ειδικά ευχαριστώ το παιδί μου, (γνωρίζοντας ότι στην δεδομένη χρονική περίοδο δεν είναι σε θέση να το αντιληφθεί αλλά σε λίγα χρόνια) όντας το πιο συνεργάσιμο παιδί από την πρώτη μέρα, κατάφερα εγώ αυτή την στιγμή να είμαι σε θέση να ολοκληρώνω το μεταπτυχιακό μου. Περάσαμε άπειρες ώρες διαβάζοντας μαζί.

Κυριάκο μου, είσαι ευλογία Θεού.

Τελευταία, αλλά όχι λιγότερο σημαντική, θέλω να ευχαριστήσω την Χρυστάλλα. Να σε έχει ο Θεός καλά.

Θερμές ευχαριστίες στον επιβλέπων καθηγητή μου, Κρίστη Χασάπη, όπου με το πάθος και την μεταδοτικότητα του από την πρώτη μέρα στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα ήταν μεγάλο κίνητρο για εμένα να μάθω και να απορροφήσω όσα περισσότερα μπορώ και κατ' επέκταση, μεταξύ άλλων, να είμαι σε θέση να συντάξω τη διατριβή μου.

Περιεχόμενα

Περίληψη	iii
Summary	iv
Ευχαριστίες	v
Περιεχόμενα.....	vi
Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1 Ευρωπαϊκή Ένωση.....	3
1.1 Ιστορική Αναδρομή	3
1.2 Συνθήκες - Νομοθεσίες.....	4
1.3 Ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση	9
Κεφάλαιο 2 Brexit	11
2.1 Χρονικό του Brexit	11
2.2 Τι προηγήθηκε του δημοψηφίσματος	13
2.2.1 Αίτια - Λόγοι	14
Κεφάλαιο 3 Διαδικαστικά για την έξοδο	15
3.1 Χρονικό των διαπραγματεύσεων	15
3.2 Ενεργοποίηση Άρθρου 50	17
Κεφάλαιο 4 Ηνωμένο Βασίλειο και Brexit	20
4.1 Εμπόριο: Εισαγωγές – Εξαγωγές	20
4.1.1 Αντιμετώπιση της Γερμανίας	25
4.1.2 Το ευρύτερο φάσμα των διαπραγματεύσεων	27
4.1.3 Η άποψη της Ευρώπης για την μορφή που πρέπει να πάρει το Brexit	28
4.1.4 Διαφορετικές Απόψεις	30
4.2 Τελωνειακοί Έλεγχοι	31
4.3 Βρετανικά νοικοκυριά	33
4.3.1 Ανεργία	33

4.4 Τιμές Ακινήτων	34
4.5 Επενδύσεις	34
4.6 Υποτίμηση της Στερλίνας	35
4.7 Τουρισμός	36
4.8 Εκπαίδευση στο Ηνωμένο Βασίλειο	37
4.9 Μετανάστευση	38
4.9.1 Η πολιτική μετανάστευσης που μελετά το Ηνωμένο Βασίλειο	40
4.10 Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης	43
Κεφάλαιο 5 Άλλες Επιπτώσεις από την έξοδο του Ηνωμένο Βασίλειο σε διάφορους τομείς	44
5.1 Κοινωνικές Συνέπειες για το Ηνωμένο Βασίλειο	44
5.1.1 Αίτηση για Γερμανική υπηκοότητα από Βρετανούς πριν το Brexit	45
5.2 Πυρηνικό πρόγραμμα Joint European Torus – JET	45
Κεφάλαιο 6 Κυπριακή και Ελληνική Οικονομία και πως επηρεάζονται από το Brexit	47
6.1 Κύπρος και Ηνωμένο Βασίλειο	47
6.1.1 Κυπριακή Οικονομία	48
6.2 Ελληνική Οικονομία	49
6.2.1 Διμερείς οικονομικές / εμπορικές σχέσεις Ελλάδας – Ην. Βασίλειο	51
Κεφάλαιο 7 Brexit και οι 27 χώρες.....	53
7.1 Προσδοκίες των 27 χωρών	53
7.2 Ποιες από τις 27 χώρες πιθανόν να ακολουθήσουν τον δρόμο που «χάραξε» το Brexit	59
Συμπεράσματα	63
Βιβλιογραφία	64

Εισαγωγή

Με σκοπό μια ειρηνική Ευρώπη προχώρησαν στην σύσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρχικά ονομάστηκε Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα το 1951 και στην συνέχεια με την Συνθήκη της Ρώμης το 1957 σε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) ή αλλιώς «Κοινή Αγορά».

Η εν λόγω ένωση ιδρύθηκε από 6 κράτη μέλη και στην συνέχεια με την πάροδο του χρόνου προθέτονταν κι άλλα αυξάνοντας έτσι τον αριθμό των μελών της. Το 1973, μετά την τρίτη αίτηση για ένταξή του, εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το Ηνωμένο Βασίλειο.

Από το πώς εξελίχθηκε η πορεία ανάμεσα στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ευρωπαϊκή Ένωση διαφαίνεται ότι πάντα επικρατούσε ένα αίσθημα αμφισβήτησης κατά πόσο έπρεπε να παραμείνει ως μέλος ή όχι. Το 1975 διεξάχθηκε το 1^ο δημοψήφισμα, όπου τα αποτελέσματα ήταν υπέρ της παραμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το 2^ο δημοψήφισμά και καθοριστικό στην ανάμεσα Ηνωμένου Βασιλείου (ΗΒ) και Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σχέση έγινε στις 23 Ιουνίου 2016. Το αποτέλεσμα ήταν 51,9 % κατά της παραμονής και 48,1% υπέρ της παραμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο. Γίνεται αναφορά στο τι προηγήθηκε μέχρι την τελική απόφαση, για να προχωρήσουν στο δημοψήφισμα.

Ακολουθούν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ ΗΒ και ΕΕ, καθώς και η ανακοίνωση για ενεργοποίηση του άρθρου 50. Το άρθρο 50 ενεργοποιείται από το εκάστοτε κράτος μέλος το οποίο επιθυμεί να αποχωρήσει από την ΕΕ, βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας.

Στην συνέχεια εξετάζονται ποιοι τομείς επηρεάζονται γιατί εξαιτίας της δύναμης του ΗΒ υπάρχουν πολλά θέματα τα οποία χρήζουν μελέτης. Η έξοδος του ΗΒ από την ΕΕ, το μόνο σίγουρο είναι ότι δεν είναι απλή υπόθεση. Αντιθέτως, μπορεί να χαρακτηριστεί ως πολυδιάστατη. Από το εμπόριο, τους τελωνειακούς ελέγχους, τα βρετανικά νοικοκυριά,

τις τιμές των ακινήτων, τις επενδύσεις, το εγχώριο νόμισμα μέχρι την μετανάστευση, τα ζητήματα για μελέτη μοιάζουν αμέτρητα.

Επίσης υπάρχουν και οι κοινωνικές συνέπειες πέραν από τις οικονομικές, όπου είναι εξίσου σημαντικές.

Γίνεται εκτενέστερη αναφορά για την Κύπρο και την Ελλάδα. Για τις σχέσεις που έχουν και αλλά το πώς πιθανόν να επηρεαστούν.

Στο τέλος εξετάζονται οι 27 χώρες, τα 27 κράτη – μέλη της ΕΕ σε σχέση με το Brexit. Μία προς μία, για τις προσδοκίες τις ανησυχίες της κάθε μιας, σχετικά με την έξοδο του ΗΒ από την ΕΕ. Επίσης, αναπτύσσεται κατά πόσο υπάρχει πιθανότητα να ακολουθήσει το παράδειγμα του ΗΒ κάποια από τα άλλα κράτη μέλη.

Κλείνοντας καταγράφονται τα προσωπικά μου συμπεράσματα και οι προσωπικές μου απόψεις μετά την σύνταξη της παρούσας διατριβής και λαμβανομένων υπόψη όλων των στοιχείων τα οποία παραθέτονται.

Κεφάλαιο 1

Ευρωπαϊκή Ένωση

Το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν από τις πρώτες χώρες η οποία εντάχθηκε στην τότε επονομαζόμενη Ευρωπαϊκή Κοινότητα, μετά από τα ιδρυτικά κράτη-Μέλη. Πιο συγκεκριμένα, τα ιδρυτικά κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), η οποία ιδρύθηκε στις 25 Μαρτίου 1957, ήταν Βέλγιο, Δυτική Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία Λουξεμβούργο και Ολλανδία.

Σκοπός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ήταν η εγκαθίδρυση μιας Κοινής Αγοράς με ανοιχτά σύνορα μεταξύ των μελών της, επιτρέποντας την ελεύθερη μετακίνηση εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Το κυρίαρχο δικαίωμα της δασμολογικής πολιτικής εκχωρήθηκε από τα κράτη - μέλη στην δικαιοδοσία των οργάνων της ΕΟΚ, όπου και περιήλθε μετά την ίδρυση της.

1.1 Ιστορική Αναδρομή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προέκυψε από την ανάγκη για μια ενωμένη, ειρηνική και με προοπτικές Ευρώπη. Οι οραματιστές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προέρχονταν από διάφορους τομείς, από δικηγόρους μέχρι αντιστασιακούς και αγρότες.

Βασικές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν η διατήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η ελευθερία, τόσο ελευθερία κίνησης στην Ευρώπη, όσο και ατομική ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα των πολιτών απέναντι στους νόμους, δηλαδή η ύπαρξη ίσων

δικαιωμάτων αλλά και υποχρεώσεων, η διατήρηση του κράτους δικαίου καθώς και η ύπαρξη και ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ειδικά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ήταν πλέον επιτακτική ανάγκη να προχωρήσουν με το όραμα αυτό, όπου η κατάσταση είχε φτάσει στο απροχώρητο. Το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία, ήταν τα έξι ιδρυτικά μέλη. Αρχικά είχε πάρει την ονομασία Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, το 1951, λόγω του ότι εκείνη την εποχή άνθιζε το εμπόριο του άνθρακα και του χάλυβα στις χώρες αυτές.

Τα έξι ιδρυτικά μέλη συμφώνησαν στη διεύρυνση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μετά τη Συνθήκη Συγχώνευσης του 1965. Έτσι, το 1973 εντάχθηκαν η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το 1981 η Ελλάδα και το 1986 η Ισπανία και η Πορτογαλία. Το 1993 τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη του Μάαστριχτ και οι Ευρωπαϊκές Κοινοότητες αποτέλεσαν έναν από τους τρεις πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Στην συνέχεια ακολούθησαν οι διευρύνσεις προς Αυστρία, Φινλανδία και Σουηδία, το 1995. Το 2004 προχώρησαν με την ένταξη της Τσεχίας, Εσθονίας, Κύπρου, Λετονίας, Λιθουανίας, Ουγγαρίας, Μάλτας, Πολωνίας, Σλοβενίας και Σλοβακίας και το 2007 εντάχθηκαν οι Βουλγαρία και Ρουμανία.

1.2 Συνθήκες – Νομοθεσίες¹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εξ αρχής βασίζει κάθε ενέργειά της στις Συνθήκες που έχουν ψηφιστεί από όλα τα κράτη μέλη της, ακολουθώντας όλες τις δημοκρατικές διαδικασίες. Πρωταρχικό μέλημά της είναι η επίτευξη κράτους δικαίου, δηλαδή, βασική προϋπόθεση για να προχωρήσει με νομοθετικές ρυθμίσεις είναι να αναφέρεται στις Συνθήκες, αλλιώς δεν υπάρχει περίπτωση να προχωρήσει με οιαδήποτε ενέργεια.

Οι Συνθήκες που υπογράφονται μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δεσμευτικές. Οι Συνθήκες αυτές πραγματεύονται μεταξύ άλλων τη σχέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα κράτη μέλη της, τους κανόνες που καθορίζουν τα θεσμικά

---

¹ https://europa.eu/european-union/law/treaties_el

όργανά της², τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ακόμα και τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, για να προετοιμάζεται καλύτερα για τα νέα μέλη της και τις νέες μορφές συνεργασίας, όπως για παράδειγμα την καθιέρωση του κοινού νομίσματος στα μέλη της, θα πρέπει να προβεί σε τροποποιήσεις των Συνθηκών της, ανάλογα βέβαια με τις εκάστοτε περιστάσεις που ισχύουν και καθιστούν αναγκαία την τροποποίηση.

Κατά συνέπεια, τα θεσμικά όργανά της, μπορούν να εκδίδουν νομοθετικές πράξεις όπου στην συνέχεια τις εφαρμόζουν τα κράτη μέλη, βασιζόμενοι στις Συνθήκες.

Οι κυριότερες Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οι ακόλουθες:

- Συνθήκη των Παρισίων για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα

Το 1951 υπογράφηκε η Συνθήκη των Παρισίων, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, έτσι ώστε να υπάρξει αλληλεξάρτηση στον κλάδο του άνθρακα και του χάλυβα μεταξύ των χωρών. Η αιτία που δημιούργησε την ανάγκη για υπογραφή αυτής της συνθήκης ήταν οι ανασφάλειες που προέκυψαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 2002 η εν λόγω Συνθήκη έπαψε να ισχύει.

- Συνθήκες της Ρώμης: Συνθήκες ΕΟΚ και ΕΥΡΑΤΟΜ

Οι Συνθήκες της Ρώμης συνάφθηκαν το 1957 με την υπογραφή των Βελγίου, Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου και της Ολλανδίας, με τις οποίες ιδρύθηκαν η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας.

---

² Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ είναι Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

➤ Συνθήκη Συγχώνευσης – Συνθήκη των Βρυξελλών

Το 1965 υπογράφηκε η Συνθήκη Συγχώνευσης – Συνθήκη των Βρυξελλών για την δημιουργία μιας ενιαίας Επιτροπής, καθώς και ενός ενιαίου Συμβουλίου, με την ονομασία “Commission”. Ουσιαστικά επήλθε η συγχώνευση των τριών οργάνων των τότε Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τα οποία ήταν η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας.

➤ Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Υπογράφηκε το 1969 και σκοπός της ήταν η μεταρρύθμιση των θεσμικών οργάνων με την επικείμενη είσοδο της Πορτογαλίας και της Ισπανίας αλλά και για να επισπευσθούν οι διαδικασίες για την λήψη αποφάσεων για την ενιαία αγορά. Μία από τις κυριότερες αλλαγές που επέφερε η υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης ήταν η επέκταση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο. Επίσης, ενισχύεται ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την θέσπιση των διαδικασιών συνεργασίας και της σύμφωνης γνώμης.

➤ Συνθήκη του Σένγκεν

Ή αλλιώς η συμφωνία του Σένγκεν, όπου πήρε το όνομα της από την κωμόπολη Σένγκεν του Λουξεμβούργου. Υπογράφηκε στις 14 Ιουνίου 1985 ανάμεσα στο Βέλγιο, στην Γερμανία, στην Γαλλία, το Λουξεμβούργο και τη Ολλανδία. Η συνθήκη αυτή είχε ως σκοπό την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών, των οποίων η χώρα τους είχε υπογράψει την συμφωνία, με την κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα. Επίσης, επιτεύχθηκε η αστυνομική και δικαστική συνεργασία. Στις 19 Ιουνίου 1990, αναθεωρημένη και συμπληρωμένη πλέον, υπογράφηκε η Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν.

➤ Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση – Συνθήκη του Μάαστριχτ

Δυνάμει της Συνθήκης του Μάαστριχτ, οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες δημιούργησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Νοεμβρίου 1993. Το νέο όνομα αντικατοπτρίζει την εξέλιξη της οργάνωσης από οικονομική ένωση σε πολιτική ένωση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να προκύψουν νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως στους τομείς της άμυνας, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.

➤ Συνθήκη του Άμστερνταμ

Προχωρώντας με την υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ το 1997, τροποποιούνται και μεταρρυθμίζονται τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός το οποίο είχε ως επακόλουθο την κατάργηση της Συνθήκης Συγχώνευσης – Συνθήκη των Βρυξελλών, η οποία και την αντικατέστησε. Αυτό προέκυψε με την επικείμενη είσοδο καινούργιων χωρών στην ΕΕ. Η Συνθήκη αυτή είχε ως αποτέλεσμα μεγαλύτερη διαφάνεια στις διαδικασίες για λήψη αποφάσεων.

➤ Συνθήκη της Νίκαιας

Το 2001, με την αύξηση των κρατών μελών της στα 25 (θα προσέθεταν Τσεχία, Εσθονία, Κύπρο, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβενία και Σλοβακία) κατέστη αναγκαία η υπογραφή της Συνθήκης της Νίκαιας. Ο κύριος σκοπός της ήταν ο καθορισμός τρόπων τροποποίησης της σύνθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο επανακαθορισμός του συστήματος όπου θα γίνονταν στο Συμβούλιο οι ψηφοφορίες.

➤ Συνθήκη της Λισαβόνας

Η Συνθήκη της Λισαβόνας ήταν σταθμός στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την υπογραφή της το 2007, η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τροποποιούνται. Για αυτό το λόγο η Συνθήκη της Λισαβόνας είναι γνωστή και ως Μεταρρυθμιστική Συνθήκη. Με σκοπό

της μια πιο δημοκρατική Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά την ίδια ώρα πιο αποτελεσματική και πιο ικανή να μπορεί να χειριστεί παγκόσμια προβλήματα.

Πρέπει να επισημανθεί ότι από την ημέρα υπογραφής των Συνθηκών μέχρι την ημέρα που τίθενται σε ισχύ υπήρχε μια μεταβατική περίοδος 1 – 2 χρόνια. Επίσης, με την είσοδο νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κάθε φορά, οι ιδρυτικές Συνθήκες έπρεπε να τροποποιηθούν.

1.3 Ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Το Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε σημαντικό μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μέχρι την απόσυρσή του. Παρόλα αυτά, η διαδικασία ένταξής του δεν ήταν καθόλου απλή. Συγκεκριμένα, το Ηνωμένο Βασίλειο είχε υποβάλει 2 φορές αίτηση για ένταξη, το 1963 και το 1967, στις οποίες άσκησε βέτο ο τότε πρόεδρος της Γαλλίας Charles De Gaulle, με τη δικαιολογία ότι αποτελούσε μια προσπάθεια εκ μέρους του Ηνωμένου Βασιλείου για χειραγώγηση της ΕΟΚ. Αναπόφευκτα, το γεγονός αυτό είχε ως συνέπεια την απόρριψη των αιτήσεων. Ο Γάλλος πρόεδρος δεν αποδέχτηκε τους όρους που έθετε το Λονδίνο και θεωρούσε ότι το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν ο δούρειος ίππος της Αμερικής στην ευρωπαϊκή κοινότητα³

Το 1969, μετά την παραίτηση του κ. Charles De Gaulle, το Ηνωμένο Βασίλειο υποβάλλει για τρίτη φορά αίτηση για ένταξη, η οποία έμελλε να είναι και η τελευταία εφ' όσον είχε γίνει αποδεκτή. Υπό την πρωθυπουργία του Edward Heath, αρχηγού του Συντηρητικού Κόμματος υπογράφηκε η συνθήκη προσχώρησης τον Ιανουάριο του 1972. Η ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1973.

Εξαιτίας του Harold Wilson, ο οποίος ήταν Βρετανός πολιτικός και επικεφαλής από το 1963 μέχρι το 1976, στο αντιπολιτευόμενο Εργατικό Κόμμα, προχώρησαν σε δημοψήφισμα το 1975. Υπήρχε διχασμός ανάμεσα στην πολιτική ηγεσία της εποχής και αποφασίστηκε να δοθεί το δικαίωμα ψήφου στους πολίτες.

Ήταν το πρώτο εθνικό δημοψήφισμα στο οποίο κλήθηκαν να ψηφίσουν κατά πόσον το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να παραμείνει στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Στις 5 Ιουνίου 1975, το εκλογικό σώμα κλήθηκε να ψηφίσει ναι ή όχι σχετικά με το ερώτημα: "Πιστεύετε ότι το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να παραμείνει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Κοινή Αγορά)". Στο δημοψήφισμα, με ποσοστό συμμετοχής μικρότερο του 65%, το

---

³ http://www.pronews.gr/kosmos/eyropaiki-enosi/453109_h-poreia-toy-inomenoy-vasileioy-stin-eyropaiki-enosi-kai-brexite-foto

αποτέλεσμα της ψηφοφορίας, όπως διαφαίνεται και στον πίνακα κατωτέρω, ήταν 67,2% υπέρ της παραμονής και αυτό είχε ως αποτέλεσμα, το Ηνωμένο Βασίλειο να παραμείνει μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Αριθμός Ψήφων Υπέρ της παραμονής στην ΕΟΚ	Ναι (%)	Αριθμός Ψήφων Κατά της παραμονής στην ΕΟΚ	Όχι (%)	Προσέλευση (%)
17,378,581	67.2	8,470,073	32.8	64.5

Κεφάλαιο 2

Brexit

Στις 23 Ιουνίου 2016, ημέρα Πέμπτη, πραγματοποιήθηκε ένα δημοψήφισμα στο Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο θα καθόριζε την παραμονή του ή όχι στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

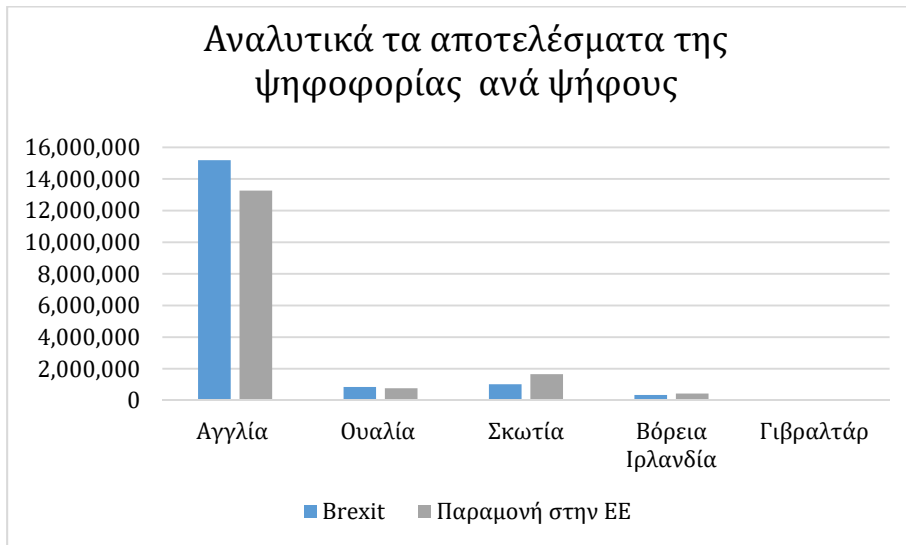
Ένα φαινομενικά απλό δημοψήφισμα, όπου καλούνταν όσοι είχαν το δικαίωμα ψήφου να επιλέξουν ανάμεσα σε ναι ή όχι. Επομένως, είχαν την δυνατότητα όλοι όσοι είχαν το νόμιμο δικαίωμα συμμετοχής σε διαδικασία ψηφοφορίας να προσέλθουν στις κάλπες για να το ασκήσουν. Έτσι, Βρετανοί, Ιρλανδοί και πολίτες της Κοινοπολιτείας άνω των 18 χρόνων, που ζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και Βρετανοί υπήκοοι που ζουν στο εξωτερικό και είναι εγγεγραμμένοι στα εκλογικά μητρώα του Ηνωμένου Βασιλείου τα τελευταία 15 χρόνια, είχαν το δικαίωμα να ψηφίσουν, λαμβάνοντας μέρος σε μια τόσο καθοριστική απόφαση για ολόκληρη την χώρα και το μέλλον της. Στο δημοψήφισμα είχαν το δικαίωμα να ψηφίσουν τα μέλη της Βουλής των Λόρδων και πολίτες της Κοινοπολιτείας.

2.1 Χρονικό του Brexit

Στο δημοψήφισμα στις 23 Ιουνίου 2016 συμμετείχαν περισσότεροι από 30 εκατομμύρια άνθρωποι, δηλαδή το 72.2% του πληθυσμού που είχαν το δικαίωμα ψήφου. Το αποτέλεσμα ήταν 51,9% υπέρ της αποχώρησης, δηλαδή 17.410.742 ψήφοι, ενώ το 48,1% υπέρ της παραμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή 16.141.241 ψήφοι.

Υπέρ της αποχώρησης, ψήφισαν η Αγγλία και η Ουαλία , οριακά υπέρ της παραμονής η Βόρεια Ιρλανδία, ενώ ξεκάθαρα εναντίον της αποχώρησης η Σκωτία και το Γιβραλτάρ.

Αναλυτικά ψήφισαν η Αγγλία υπέρ του Brexit 15.188.406 ψήφοι, ποσοστό 53.4%, κατά του Brexit 13.266.966 ψήφοι, ποσοστό 46.6% και η Ουαλία, υπέρ 854.572 ψήφοι, ποσοστό 52.5% ενώ κατά 772.347 ψήφοι, ποσοστό 47.5%. Η Βόρεια Ιρλανδία ψήφισε υπέρ του Brexit 349.442 ψήφοι, ποσοστό 44% και κατά 440.437 ψήφοι, ποσοστό 56% , η Σκωτία υπέρ 1.018.322 ψήφοι, ποσοστό 38% ενώ στην περίπτωση αυτή υπερίσχυσε το κατά με 1.661.191 ψήφοι, ποσοστό 62%, καθώς και το Γιβραλτάρ, υπέρ της εξόδου με μόλις 823 ψήφοι, ποσοστό 4% και κατά 19.322 ψήφοι, με ποσοστό 96%. ⁴

Στο σχεδιάγραμμα πιο πάνω φαίνεται ξεκάθαρα πως καθορίστηκε το αποτέλεσμα και από ποιο κράτος του Ηνωμένου Βασιλείου.

Το δημοψήφισμα αυτό ονομάστηκε Brexit, από τα παγκόσμια μέσα ενημέρωσης. Αυτή η ονομασία προέκυψε, από την ένωση των λέξεων, είτε το Britain που σημαίνει Βρετανία, είτε το British που σημαίνει Βρετανός/η και το exit που σημαίνει έξοδος. Πολλοί το συσχέτισαν με την λέξη Grexit, όπου αυτή η λέξη προέρχεται από την ένωση των λέξεων, Greece, που σημαίνει Ελλάδα και exit που σημαίνει έξοδος, όπου αφορά το σενάριο εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, δεν είναι δεσμευτικό από το νόμο. Αυτό σημαίνει ότι, μέχρι την στιγμή όπου θα αρχίσει η επίσημη διαδικασία αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν το δικαίωμα να αλλάξουν «γνώμη».

Αυτή η έξοδος είναι ιστορική και αποτελεί σημείο καμπής για την οικονομική και γεωπολιτική ισορροπία της Ευρώπης. Πολλοί άνθρωποι, ωστόσο σε όλο τον κόσμο

⁴ http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results

συμπεριλαμβανομένων και των κατοίκων του Ηνωμένου Βασιλείου δεν έχουν ιδέα για το τι είναι το Brexit.

Πολιτικά κόμματα του Ηνωμένου Βασιλείου όπου υποστήριζαν την παραμονή στην ΕΕ είναι οι Εργατικοί, οι Φιλελεύθεροι, οι Δημοκράτες, οι Πράσινοι και το Σκωτικό Εθνικό Κόμμα. Το Κόμμα Ανεξαρτησίας κυρίως, αγωνίστηκε υπέρ της αποχώρησης.

Δύο χρόνια μετά την επίσημη ενεργοποίηση του διαζυγίου με την ΕΕ και τρία χρόνια από το ιστορικό δημοψήφισμα της 23^{ης} Ιουνίου 2016, το Ηνωμένο Βασίλειο θα αποχωρήσει στις 29 Μαρτίου 2019. Αυτή η ημερομηνία ορίστηκε με την προϋπόθεση ότι όλα τα ζητήματα ανάμεσα στις πλευρές θα έχουν συμφωνηθεί. Σε αντίθετη περίπτωση, η ημερομηνία υπάρχει πιθανότητα να αλλάξει.

2.2 Τι προηγήθηκε του δημοψηφίσματος

Ο τότε υποψήφιος πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου David Cameron, στις εκλογές του 2015 είχε δεσμευτεί πως θα προχωρούσε σε δημοψήφισμα για παραμονή ή όχι του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην περίπτωση που εκλεγεί. Ο David Cameron, εκλέγεται και καλείται να υλοποιήσει την υπόσχεση που είχε δώσει.

Στις 20 Φεβρουαρίου 2016 ανακοινώνει ότι στις 23 Ιουνίου 2016 η χώρα θα προσέλθει στις κάλπες. Το δημοψήφισμα για παραμονή ή όχι του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πλέον προ των πυλών.

Μέχρι τελευταία στιγμή επικρατούσε σύγχυση στο Ηνωμένο Βασίλειο ως προς το τι να ψηφίσουν. Η τελευταία δημοσκοπήση μάλιστα είχε δείξει προβάδισμα στην παραμονή του ΗΒ στην ΕΕ. Ο David Cameron υποστήριζε υπέρ της παραμονής ενώ το Συντηρητικό Κόμμα δεν τοποθετήθηκε σε όλη αυτή την διαδικασία.

Έγινε αίτηση για δεύτερο δημοψήφισμα, η οποία συγκέντρωσε 4 εκατομμύρια υπογραφές αλλά απορρίφθηκε από την Κυβέρνηση στις 09 Ιουλίου 2016.

Ο David Cameron, μετά την ανακοίνωση του αποτελέσματος ανακοίνωσε την παραίτηση του. Η Theresa May εξελέγη πρωθυπουργός στις 13 Ιουλίου 2016.

2.2.1 Αίτια – Λόγοι

Ο λόγος είναι πολύ απλός σε αντίθεση με την «φασαρία» που προκάλεσε. Ένα μεγάλο ποσοστό των Βρετανών δεν θέλει πλέον να είναι μέλος της συγκεκριμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο τρόπος ζωής που αντιπροσωπεύει η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν τους εκφράζει. Δεν τους αρέσει η τρομοκρατία που πήρε τόσες διαστάσεις, δεν τους αρέσει η έλλειψη ελέγχου στο θέμα των μεταναστών, δεν τους αρέσει που μονοπωλούν η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιταλία, τις συζητήσεις στο Ευρωκοινοβούλιο.

Κεφάλαιο 3

Διαδικαστικά για την έξοδο

3.1 Χρονικό των διαπραγματεύσεων

Οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο θα καθορίσουν την μελλοντική σχέση τους, γεγονός το οποίο έχει ακόμα πολύ δρόμο ακόμα με άγνωστη κατάληξη.

Το μέχρι στιγμής δεδομένο, αν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένο αφού όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω μπορεί να αλλάξει στην περίπτωση που προκύψει διαφωνία, είναι ότι η τελική ημερομηνία εξόδου είναι στις 29 Μαρτίου 2019.

Μετά την θετική απόφαση του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της ΕΕ να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικρότησε την απόφαση αυτή, έτσι ώστε να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις της αποχώρησης του ΗΒ από την ΕΕ.

Βάσει του Δελτίου τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁵:

29 Μαρτίου 2017

Το Ηνωμένο Βασίλειο γνωστοποίησε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την πρόθεση του να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

29 Απριλίου 2017

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέδωσε τις πολιτικές κατευθυντήριες του γραμμές, τις οποίες συμφώνησαν οι ηγέτες της ΕΕ των 27 χωρών.

---

⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1405_el.htm

3 Μαΐου 2017

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε και δημοσίευσε τη σύστασή της για την έναρξη των διαπραγματεύσεων του άρθρου 50 με το Ηνωμένο Βασίλειο. Η σύσταση αυτή συμπεριλάμβανε σχέδιο οδηγιών διαπραγμάτευσης με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2017.

22 Μαΐου 2017

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνει εντολή για την έναρξη διαπραγματεύσεων με το Ηνωμένο Βασίλειο. Το Συμβούλιο ενέκρινε τη σύσταση της επιτροπής. Οι διαπραγματεύσεις θα διεξαχθούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, λαμβανομένου δεόντως υπόψη του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 5ης Απριλίου 2017.

8 Δεκεμβρίου 2017

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, συνέστησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με βάση το άρθρο 50 της Συνθήκης της ΕΕ, κατά πόσο έχει σημειωθεί επαρκής πρόοδος κατά την πρώτη φάση των διαπραγματεύσεων με το Ηνωμένο Βασίλειο.

15 Δεκεμβρίου 2017

Σύσταση της επιτροπής ως διαπραγματευτή της ΕΕ. Ενεργοποίηση του Άρθρου 50 της Συνθήκης της ΕΕ. Οδηγίες διαπραγμάτευσης του Συμβουλίου.

Οι 27 ηγέτες της ΕΕ διαβεβαίωσαν ότι έχουν προχωρήσει σε μια προκαταρκτική συμφωνία όπου κατέληξαν στα εξής καίρια θέματα:

- Αναφορικά με τα δικαιώματα των ευρωπαίων Πολιτών, θα ισχύουν όλα τα υφιστάμενα κανονιστικά, δημοσιονομικά, εποπτικά, δικαστικά και σχετικά με επιβολή μέσα και δομές της ΕΕ, όπου συμπεριλαμβάνεται και η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της ΕΕ.
- Τα σύνορα ανάμεσα στην βρετανική επαρχία της Βόρειας Ιρλανδίας και την Δημοκρατία της Ιρλανδίας. Το ΗΒ θα συνεχίσει να συμμετέχει στη Τελωνειακή Ένωση και στην ενιαία αγορά και με τις τέσσερις ελευθερίες.
- Το ΗΒ από τις 30 Μαρτίου 2019 θα θεωρείται Τρίτη χώρα. Χρειάζεται μεταβατική περίοδος, η οποία είναι καθορισμένη και χρονικά περιορισμένη. Η περίοδος αυτή δεν θα διαρκέσει πέρα από τις 31 Δεκεμβρίου 2020.

29 Ιανουαρίου 2018

Δόθηκαν διαπραγματευτικές οδηγίες σχετικά με τη μεταβατική περίοδο

23 Μαρτίου 2018

Προσπάθεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για προσανατολισμό του πλαισίου της μελλοντικής σχέσης ΗΒ - ΕΕ

3.2 Ενεργοποίηση Άρθρου 50 ⁶

Το άρθρο 50 της Συνθήκης της ΕΕ είναι το άρθρο το οποίο καθορίζει τη διαδικασία για ένα κράτος μέλος εάν επιθυμεί να αποχωρήσει από την ΕΕ. Το άρθρο αυτό συστάθηκε για πρώτη φορά με τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Μπορεί να ενεργοποιηθεί από οποιοδήποτε κράτος μέλος αποφασίσει ότι επιθυμεί να αποχωρήσει από την ΕΕ σύμφωνα με τις συνταγματικές του πρόνοιες και ως εκ τούτου, προβαίνει στην επίκληση του εν λόγω άρθρου.

Αρχικά, το εκάστοτε κράτος μέλος το οποίο επιθυμεί να προβεί στην ενεργοποίηση του άρθρου 50 πρέπει να ενημερώσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την πρόθεση του να αποχωρήσει.

Η ΕΕ, με βάση τις οδηγίες που θα δοθούν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, θα διαπραγματευθεί και θα συνάψει συμφωνία με αυτό το κράτος-μέλος, καθορίζοντας τις διευθετήσεις για την αποχώρησή του, λαμβάνοντας υπόψιν το πλαίσιο της μελλοντικής του σχέσης με την ΕΕ.

Η συμφωνία αποχώρησης πρέπει να γίνει αντικείμενο διαπραγμάτευσης σύμφωνα με το άρθρο 218 παράγραφος 3 της συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα πρέπει να συνταχθεί για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία, μετά τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Έπειτα, υπάρχουν στάδια τα οποία πρέπει να ακολουθήσουν για να ολοκληρωθεί η διαδικασία αποχώρησης. Θα συγκληθεί έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο από τον

---

⁶ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-17-648_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-648_en.htm)

εκάστοτε πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στην συνέχεια, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα εγκρίνει με συναίνεση μια σειρά κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την τακτική απόσυρσης στην συγκεκριμένη περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου, από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές θα καθορίσουν τις γενικές αρχές που θα ακολουθήσει η ΕΕ κατά τις διαπραγματεύσεις βάσει του κοινού συμφέροντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της.

Μετά την έγκριση των κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή θα υποβάλει πολύ σύντομα στο Συμβούλιο σύσταση για έναρξη των διαπραγματεύσεων. Αυτό θα συμφωνηθεί από το Σώμα των Επιτρόπων 4 ημέρες μετά τη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Το Συμβούλιο θα πρέπει στη συνέχεια να εγκρίνει την έναρξη των διαπραγματεύσεων με τη θέσπιση σειράς οδηγιών διαπραγμάτευσης. Πρέπει να υιοθετηθούν με ειδική πλειοψηφία (72% των 27 κρατών μελών, δηλ. 20 κράτη μέλη που αντιπροσωπεύουν το 65% του πληθυσμού της ΕΕ των 27). Μόλις εγκριθούν αυτές οι οδηγίες, ο διαπραγματευτής της Ένωσης, όπως ορίζεται από το Συμβούλιο, έχει εντολή να αρχίσει διαπραγματεύσεις με το αποσύρον κράτος μέλος.

Οι διαπραγματεύσεις για τη συστηματική απόσυρση πρέπει να ολοκληρωθούν εντός δύο ετών από τη στιγμή που ενεργοποιείται το άρθρο 50. Εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία εντός αυτής της περιόδου, οι Συνθήκες θα παύσουν να ισχύουν για το αποσύρον κράτος μέλος. Στο τέλος της διαπραγματευτικής περιόδου, ο διαπραγματευτής της Ένωσης θα υποβάλει πρόταση συμφωνίας στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των μελλοντικών σχέσεων του Ηνωμένου Βασιλείου με την ΕΕ.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να δώσει τη συγκατάθεσή του, με απλή πλειοψηφία, συμπεριλαμβανομένων βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από το Ηνωμένο Βασίλειο. Το Συμβούλιο θα ολοκληρώσει τη συμφωνία με ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία.

Στην συνέχεια, το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει επίσης να επικυρώσει τη συμφωνία σύμφωνα με τις δικές του συνταγματικές ρυθμίσεις.

Είναι σαφές ότι τα κράτη μέλη θα συμμετάσχουν στενά στην προετοιμασία των διαπραγματεύσεων, στην καθοδήγηση του διαπραγματευτή της Ένωσης και στην αξιολόγηση της προόδου. Για το σκοπό αυτό, θα δημιουργηθεί στο Συμβούλιο μια ειδική ομάδα εργασίας με μόνιμο πρόεδρο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τις διαπραγματευτικές οδηγίες του Συμβουλίου.

Τα πρακτικά θέματα, όπως το γλωσσικό καθεστώς και η διάρθρωση των διαπραγματεύσεων, θα συμφωνηθούν από κοινού μεταξύ των διαπραγματευτών της ΕΕ και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Οι Συνθήκες της ΕΕ παύουν να ισχύουν για το Ηνωμένο Βασίλειο από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της συμφωνίας ή εντός 2 ετών από την κοινοποίηση της υπαναχώρησης, όπου αναφέρεται στην παράγραφο 2 του άρθρου σε περίπτωση που δεν υπάρξει συμφωνία. Το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να παρατείνει την προθεσμία αυτή ομόφωνα.

Μέχρι την απόσυρση, το κράτος μέλος παραμένει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της ειλικρινούς συνεργασίας η οποία αναφέρει ότι η Ένωση και όλα τα κράτη μέλη της αλληλοβοηθούνται στην εκτέλεση της Συνθήκης .

Μόλις όμως ενεργοποιηθεί το άρθρο 50, δεν μπορεί να αντιστραφεί μονομερώς. Η ειδοποίηση είναι μη αναστρέψιμη. Το άρθρο 50 δεν προβλέπει τη μονομερή ανάκληση της κοινοποίησης.

Στην περίπτωση όπου ένα κράτος που αποχωρεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ζητήσει να επανέλθει, το αίτημά του θα πρέπει να τεθεί υπό τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 49. Το άρθρο 49 ενεργοποιείται όταν ένα κράτος θελήσει να επιστρέψει στην ΕΕ και βάσει αυτού του άρθρου εξετάζεται η αίτηση για επανένταξη.

Κεφάλαιο 4

Ηνωμένο Βασίλειο και Brexit

Είναι γενικά παραδεκτό ότι η έξοδος του ΗΒ από την ΕΕ είναι μια πρωτόγνωρη κατάσταση πραγμάτων, για την οποία ουσιαστικά επικρατεί μια γενική ανασφάλεια και αβεβαιότητα. Παρόλα αυτά, οι επιπτώσεις που θα επιφέρει σε συγκεκριμένους τομείς είναι εξόφθαλμοι και μπορούν εύκολα να προβλεφθούν. Το κεφάλαιο αυτό πραγματεύεται τις επιπτώσεις επί των συγκεκριμένων αυτών τομέων.

4.1 Εμπόριο: Εισαγωγές – Εξαγωγές

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, τον Μάρτιο του 2019 η Βρετανία θα είναι εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πλέον έχει περιθώριο λιγότερο από ένα χρόνο για να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις για τους όρους της αποχώρησής της.

Η Theresa May, η πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου, θέλησε να πραγματοποιηθούν ταυτόχρονα «διαζύγιο» και εμπορικές συνομιλίες, αλλά η Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει σταθερή στην άποψή της ότι πρώτα θα πρέπει να σημειώσει πρόοδο αναφορικά με τη συμφωνία εξόδου.

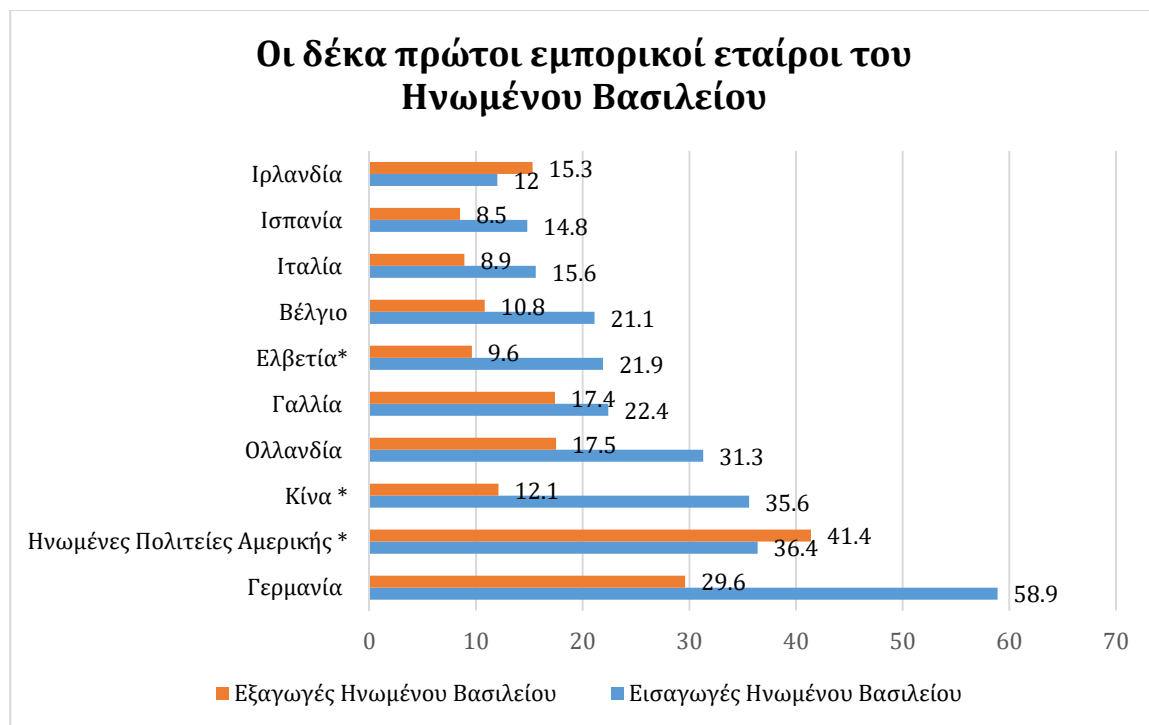
Στις 23 Μαρτίου 2018, οι «27» ηγέτες της ΕΕ κατά τη Σύνοδο Κορυφής συμφώνησαν αναφορικά με τους όρους για τις συνομιλίες επί των μελλοντικών εμπορικών σχέσεων με τη Βρετανία, μετά το Brexit.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει εκ νέου την αποφασιστικότητα της ΕΕ να εξασφαλίσει όσο το δυνατόν στενότερη συνεργασία με το Ηνωμένο Βασίλειο στο μέλλον.

Μια τέτοια εταιρική σχέση θα πρέπει να καλύπτει την εμπορική και οικονομική συνεργασία καθώς και άλλους τομείς.⁷

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι σημαντικός εμπορικός εταίρος για την υπόλοιπη ΕΕ. Το 2016, περίπου το 44% των εξαγωγών του Ηνωμένου Βασιλείου σε αγαθά και υπηρεσίες μεταφέρθηκαν σε άλλες χώρες της ΕΕ, ενώ το 53% των εισαγωγών στο Ηνωμένο Βασίλειο προήλθε από άλλες χώρες του εν λόγω μπλοκ.

Ως διαφαίνεται και στους δύο πίνακες κατωτέρω, μόνο δύο από τους 10 πρώτους εμπορικούς εταίρους του Ηνωμένου Βασιλείου - οι ΗΠΑ και η Κίνα - είναι εκτός Ευρώπης.

* Εκτός ΕΕ

Πηγή: HM Revenue & Customs

⁷ <http://www.lifo.gr/now/world/185636/brexit-i-ee-enekrine-toys-oroyis-gia-tis-synomilies-epi-ton-mellontikon-emporikon-sxeseon-me-ti-vretania>

Οι δέκα πρώτοι εμπορικοί εταίροι του Ηνωμένου Βασιλείου

Ποσοστό (%) στο σύνολο

	Εισαγωγές Ηνωμένου Βασιλείου	Εξαγωγές Ηνωμένου Βασιλείου
Γερμανία	13.7	10.9
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής *	8.5	15.2
Κίνα *	8.3	5.7
Ολλανδία	7.3	6.4
Γαλλία	5.2	6.4
Ελβετία*	5.1	3.6
Βέλγιο	4.9	4
Ιταλία	3.6	3.3
Ισπανία	3.5	3.1
Ιρλανδία	2.8	5.7

* Εκτός ΕΕ

Πηγή: HM Revenue & Customs

Η ερώτηση που τίθεται πλέον αφορά την κατάσταση σε σχέση με τους κορυφαίους εταίρους εισαγωγής και εξαγωγής της ευρωπαϊκής χώρας αλλά και το πώς διαμορφώνονται οι συναλλαγές μεταξύ τους.

Το CIA World Facebook απαριθμεί τους κορυφαίους εταίρους εισαγωγής και εξαγωγής από κάθε χώρα του κόσμου, δηλαδή από που κάθε χώρα εισάγει το μεγαλύτερο μέρος και προς ποιες χώρες εξάγει τα περισσότερα.

Όπως προκύπτει και από τον πιο κάτω πίνακα, σε όλη την Ευρώπη, η Γερμανία είναι ο κορυφαίος εταίρος εισαγωγών για την πλειοψηφία των χωρών, συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου. Το μόνο ευρωπαϊκό έθνος που εισάγει περισσότερα από το Ηνωμένο Βασίλειο από οποιαδήποτε άλλη χώρα είναι η Ιρλανδία.

Οι μεγαλύτεροι εταίροι εισαγωγής των μεγαλύτερων οικονομιών της Ευρώπης

Οικονομία	Εταίρος Εισαγωγών
Γερμανία	Ολλανδία
Ηνωμένο Βασίλειο	Γερμανία
Γαλλία	Γερμανία
Ιταλία	Γερμανία
Ισπανία	Γερμανία
Πολωνία	Γερμανία
Ολλανδία	Γερμανία
Βέλγιο	Ολλανδία
Σουηδία	Γερμανία
Ελβετία	Γερμανία

Πηγή: CIA World Factbook

Σύμφωνα με τα στοιχεία της CIA World Fact book, το 14,8% των εισαγωγών του Ηνωμένου Βασιλείου το 2015 προέρχεται από τη Γερμανία, 9,8% από την Κίνα, 9,2% από τις ΗΠΑ, 7,5% από τις Κάτω Χώρες, 5,8% από τη Γαλλία και 5% από το Βέλγιο.

Το Ηνωμένο Βασίλειο, όπως και η Γερμανία εξάγει περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη χώρα, στις ΗΠΑ. Το 14,6 % των συνολικών εξαγωγών του Ηνωμένου Βασιλείου ήταν στις ΗΠΑ το 2015.

Οι μεγαλύτεροι εταίροι εξαγωγών των μεγαλύτερων οικονομιών της Ευρώπης

Οικονομία	Εταίρος Εξαγωγών
Γερμανία	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ηνωμένο Βασίλειο	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Γαλλία	Γερμανία
Ιταλία	Γαλλία
Ισπανία	Γερμανία
Πολωνία	Γερμανία
Ολλανδία	Γερμανία
Βέλγιο	Γερμανία
Σουηδία	Νορβηγία
Ελβετία	Γερμανία

Πηγή: CIA World Factbook

Η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά στις εξαγωγές στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι η Γερμανία με ποσοστό 10,1% και ακολουθεί η Ελβετία με 7%, η Κίνα με 6%, η Γαλλία με 5,9% η Ολλανδία με 5,8% και η Ιρλανδία με 5,5%.

Οι εμπορικές συναλλαγές μετά το Brexit, είναι από τα πρώτα θέματα στις συνομιλίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πριν την πρακτική εφαρμογή του Brexit, το Ηνωμένο Βασίλειο θα πρέπει να επαναδιαπραγματευτεί τις συμφωνίες με τους εμπορικούς εταίρους της Ένωσης, οι οποίοι είναι πέραν από 50 χώρες.

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαπραγματεύεται εμπορικές συμφωνίες με ακόμα περίπου 70 χώρες, γεγονός που σημαίνει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα πρέπει να επαναδιαπραγματευτεί ή να ξεκινήσει διμερείς συνομιλίες για περισσότερες από 100 εμπορικές συμφωνίες.

Στις 29 Μαρτίου 2017, η Βρετανή πρωθυπουργός Theresa May παρέδωσε μια ειδοποίηση απόσυρσης στις Βρυξέλλες. Αυτή η κίνηση πυροδότησε τη διετή αντίστροφη μέτρηση για την έξοδο της Βρετανίας από την ΕΕ.

Ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα διεξάγει επισήμως τις συνομιλίες για την πλευρά της ΕΕ, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ θα θέλουν να παραμείνουν βαθιά εμπλεκόμενες, δεδομένου των πόσων διακυβεύονται. Αναμένεται από πολλούς ότι η Γερμανία θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε αυτές τις συνομιλίες και ότι ο ρόλος αυτός θα διαμορφωθεί κυρίως από τα συμφέροντα των ισχυρών εξαγωγικών εταιρειών της. Πράγμα το οποίο όπως εξελίσσονται τα γεγονότα και οι καταστάσεις δεν είναι και τόσο ξεκάθαρο.

Για τους περισσότερους Γερμανούς, το Brexit δεν έχει πολύ σημασία. Ακόμη και η Ευρώπη στο σύνολό της δεν εμφανίζεται στον κατάλογο των γερμανικών ανησυχιών αυτή τη στιγμή. Ούτε το Brexit είναι ένα μεγάλο θέμα στους πολιτικούς κύκλους. Όποτε Γερμανοί πολιτικοί μιλούν δημόσια για το Brexit, τείνουν να επαναλαμβάνουν ότι αυτό δεν θα έπρεπε να είναι ("ευνοημένη θέση", "αποσυναρμολόγηση της ενιαίας αγοράς") κάτι παραπάνω από αυτό που φαίνεται.

4.1.1 Αντιμετώπιση της Γερμανίας

Η γερμανική επιχείρηση είναι άλλο θέμα. Η θέση της βρετανικής κυβέρνησης ότι διακυβεύονται πολλά για τη γερμανική οικονομία ευσταθεί. Το 2016, η Γερμανία εξήγαγε εμπορεύματα αξίας 86 δισεκατομμυρίων ευρώ στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ οι εισαγωγές από το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν λιγότερες από τις μισές. Περίπου 750.000 θέσεις εργασίας στη Γερμανία εξαρτώνται από τις εξαγωγές προς το Ηνωμένο Βασίλειο. Ταυτόχρονα, 2.500 γερμανικές εταιρείες δραστηριοποιούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο και ως επακόλουθο γεγονός έχουν επενδύσει 120 δισεκατομμύρια ευρώ.

Ο γερμανικός τομέας αυτοκινήτων εξαρτάται ιδιαίτερα από τα εργοστάσια και τις πωλήσεις που βασίζονται στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και από τα γερμανικά φαρμακευτικά προϊόντα, τη μηχανική, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλα. Δεν είναι περίεργο ότι τέσσερις στις δέκα γερμανικές εταιρείες αναμένουν ότι το Brexit θα βλάψει την επιχείρησή τους.

Πολλοί είναι αυτοί που προβληματίζονται κατά πόσο, η καγκελάρια Angela Merkel θα καλύψει τις απαιτήσεις των γερμανικών εταιρειών και θα υιοθετήσει μια μαλακότερη στάση στις διαπραγματεύσεις, όπως περιμένουν πολλοί Βρετανοί. Στο παρελθόν, η γερμανική εξωτερική πολιτική συχνά παρατηρείται ότι καθοδηγείται από οικονομικά συμφέροντα. Αλλά αυτό δεν συμβαίνει απαραίτητα στην περίπτωση αυτή.

Η προτεραιότητα της Angela Merkel, είναι να διατηρήσει την ΕΕ των 27 και να προστατεύσει τα επιτεύγματα της ΕΕ. Μιλώντας στη γερμανική ομοσπονδία εργοδοτών το 2016, η Angela Merkel ζήτησε ρητά από τους εμπλεκόμενους υπεύθυνους των επιχειρήσεων να θέσουν την ιερότητα της ενιαίας αγοράς πάνω από τα μεμονωμένα επιχειρηματικά τους συμφέροντα. Και πράγματι, για πολλές γερμανικές εταιρείες, η διατήρηση των πανευρωπαϊκών αλυσίδων εφοδιασμού (οι οποίες συνδέουν, για παράδειγμα, τις γερμανικές μονάδες συναρμολόγησης αυτοκινήτων με προμηθευτές στην Κεντρική Ευρώπη) είναι πιο σημαντική από τη διατήρηση των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούν με το Ηνωμένο Βασίλειο.

Ενώ η Γερμανία είναι απίθανο να ακολουθήσει μια μαλακή προσέγγιση, δεν είναι ούτε απίθανο να "τιμωρήσει" τη Μεγάλη Βρετανία. Αυτό δεν σημαίνει ότι αρνείται ότι υπάρχει απογοήτευση. "Οι Βρετανοί ήταν πάντα με μισή καρδιά μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης", πολλοί Γερμανοί παραπονιούνται. Και πολλοί άλλοι προβληματίζονται ότι μια χώρα θα μπορούσε να πάει σε ένα τόσο σημαντικό δημοψήφισμα εντελώς απροετοίμαστη για το αποτέλεσμα.

Αλλά οι Γερμανοί θυμούνται επίσης τη μεγάλη συμβολή του Ηνωμένου Βασιλείου στην ΕΕ - την ενιαία αγορά, τη διεύρυνση προς ανατολή, την κοινή πολιτική ασφάλειας - και ελπίζουν ότι η χώρα μπορεί να παραμείνει στενός και εποικοδομητικός εταίρος.

Η Angela Merkel, εν πάση περίπτωση, δεν είναι πολιτικός που θα προσεγγίσει τις διαπραγματεύσεις με βάση τα συναισθήματα της απογοήτευσης ή της νοσταλγίας. Είναι πραγματιστής.

Και ενώ οι βρετανοί πολιτικοί συχνά επισημαίνουν εσωτερικούς πολιτικούς περιορισμούς όταν εξηγούν τις πολιτικές τους στην ΕΕ, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι το Brexit είναι μόνο ένα μικρό κομμάτι της ατζέντας της Merkel το 2017. Από το περίπλοκο καθήκον της ένταξης τεράστιου αριθμού προσφύγων, στο να γίνει πιο ομαλή η σύγκρουση με την Ουκρανία και να ασχολείται με τον απρόβλεπτο Donald Trump στις

ΗΠΑ και τον ολοένα και πιο εμπόλεμο Recep Erdoğan στην Τουρκία, η Angela Merkel έχει απομακρυνθεί από το έργο της. Πρέπει να αντιμετωπίσει όλες αυτές τις προκλήσεις, όπου δεν θα καταπολεμηθούν μόνο θέματα εξωτερικής πολιτικής, όπως το Brexit, αλλά και εσωτερικά θέματα, κυρίως η μετανάστευση, η ασφάλεια και η κοινωνική δικαιοσύνη.

4.1.2 Το ευρύτερο φάσμα των διαπραγματεύσεων

Πολλοί ειδικοί της ΕΕ λένε ότι οι συνομιλίες του Brexit μπορεί να είναι οι πιο δύσκολες δέσμες διαπραγματεύσεων τις οποίες αντιμετώπισε ποτέ η ΕΕ. Για να περιπλέξουμε περαιτέρω τα θέματα, δεν θα υπάρξει μια σειρά διαπραγματεύσεων (μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της ΕΕ των 27), αλλά πολλές.

Μεταξύ των μελών της ΕΕ και των θεσμών των Βρυξελλών της ΕΕ: για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Κοινοβούλιο, οι διαπραγματεύσεις για το Brexit θα αποτελέσουν μέρος ενός ευρύτερου αγώνα για τη διατήρηση του παραδοσιακού ρόλου τους στη χάραξη πολιτικής της ΕΕ.

Μεταξύ των 27 χωρών της ΕΕ: παρόλο που οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ φάνηκαν σταθερά ενωμένες κατά την προετοιμασία των διαπραγματεύσεων για το Brexit, κάθε χώρα έχει διαφορετικές προτεραιότητες και κόκκινες γραμμές όταν πρόκειται για το Brexit. Επιπλέον, οι συνομιλίες του Brexit θα μπερδευτούν με ευρύτερες συζητήσεις σχετικά με το μέλλον της ΕΕ, για παράδειγμα σχετικά με την πρόσβαση πολλών μεταναστών από την ΕΕ ή στην ΕΕ στα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Μέσα σε μεμονωμένες χώρες της ΕΕ: Το Brexit αγγίζει τα σημερινά μεγάλα ζητήματα, όπως το ελεύθερο εμπόριο έναντι του προστατευτισμού, ο εθνικισμός έναντι του πολυμερισμού, η ξενοφοβία έναντι της ανοχής. Στο βαθμό που οι διαπραγματεύσεις για το Brexit έχουν σημασία για την εγχώρια συζήτηση της Γερμανίας, δεν πρόκειται για τιμολόγια αυτοκινήτων ή για χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Θα είναι για τους κυρίαρχους πολιτικούς να κάνουν παραχωρήσεις στις δυνάμεις του λαϊκισμού.

4.1.3 Η άποψη της Ευρώπης για την μορφή που πρέπει να πάρει το Brexit

Κάτι στο οποίο όλοι συμφωνούν, είναι ότι το μόνο σίγουρο σε σχέση με το Brexit είναι ότι θα έχει τεράστιο αντίκτυπο στους πολίτες του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αφήνοντας στην άκρη κάθε αποτέλεσμα που μπορεί να έχει για το μέλλον της ΕΕ, υπάρχουν πιο άμεσες ανησυχίες σε ολόκληρη την ήπειρο. Από τους Πολωνούς υπηκόους που αναρωτιούνται εάν μπορούν να παραμείνουν στη Βρετανία μέχρι τις γαλλικές εξαγωγικές εταιρείες που εξαρτώνται από την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, οι επιπτώσεις του Brexit θα γίνουν αισθητές σε μεγάλο βαθμό.

Υπάρχει τεράστια αβεβαιότητα, καθώς βρίσκονται σε εξέλιξη οι επίσημες διαπραγματεύσεις. Το Brexit θα μπορούσε να πάρει πολλές μορφές. Θα μπορούσε να είναι ένα λεγόμενο "σκληρό Brexit", όπου το Ηνωμένο Βασίλειο παραιτείται από την πλήρη πρόσβαση στην ενιαία αγορά, έχει τον πλήρη έλεγχο των συνόρων του και κάνει δικές του εμπορικές συμφωνίες και νόμους.

Από την άλλη, θα μπορούσε να είναι ένα «μαλακό Brexit» που αφήνει τη σχέση του Ηνωμένου Βασιλείου με την ΕΕ πολύ πιο κοντά στις υπάρχουσες ρυθμίσεις, χωρίς όμως η Βρετανία να είναι πλήρες κράτος μέλος.

Η βρετανίδα πρωθυπουργός Theresa May μέχρι στιγμής φαίνεται να προτιμά ένα Brexit που να είναι πιο «σκληρό» παρά «μαλακό», γεγονός το οποίο διαφέρει από τον τρόπο σκέψης των Ευρωπαίων.

Σύμφωνα με τους αναλυτές της Economist Intelligence Unit (EIU), οι 27 χώρες που απαρτίζουν την ΕΕ χωρίς το Ηνωμένο Βασίλειο κατατάσσονται σε τρεις ομάδες όσον αφορά τη στάση τους απέναντι στην έξοδο της Βρετανίας: «σκληρούς», «ημι-σκληρούς» και «μαλακούς».

Στην κορυφή της λίστας - εκείνοι που πιστεύουν ότι η ΕΕ θα έπρεπε να προχωρήσει με σκληρή διαπραγμάτευση - είναι η Γαλλία με 32,5 βαθμούς από τους 40. Υπάρχουν άλλες έξι χώρες «σκληρές», όπου κατατάσσονται όλοι όσοι έχουν βαθμούς 30 ή περισσότερους οι οποίες είναι οι Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γερμανία, Ρουμανία και Σλοβακία.

Παρόλο που έχουν εισχωρήσει σχετικά πρόσφατα η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Σλοβακία στην ΕΕ, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία και η Γερμανία είναι είτε από τα

ιδρυτικά, είτε από σχετικά πιο παλιά μέλη της ΕΕ, γεγονός που θα μπορούσε να εξηγήσει την ένταση.

Οι αμέσως επόμενοι στην λίστα είναι η Νότια και Κεντρική Ευρώπη όπου, είναι ελαφρώς πιο επιεικής, όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία και η Ελλάδα, μαζί με την Κροατία, τη Σλοβενία, την Τσεχική Δημοκρατία και την Ουγγαρία βαθμολογώντας μεταξύ 25 και 30.

Οι “μαλακοί” είναι οι Βόρειες και Βαλτικές χώρες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η Σουηδία, η Δανία, η Εσθονία, η Λετονία και η Λιθουανία, μαζί με την Ιρλανδία και την Πολωνία, όπου η βαθμολογία τους είναι κάτω από τους 25 βαθμούς.

Όσον αφορά το νομοσχέδιο του Brexit, υπάρχουν καλύτερες και πιο μελετημένες επιλογές τόσο για το εμπόριο, όσο για την άμυνα.

Η ανάλυση επικεντρώνεται σε τέσσερις βασικούς τομείς:

1. Εάν η Βρετανία πρέπει να πληρώσει ένα χαμηλό "νομοσχέδιο Brexit" για να καλύψει τις υπάρχουσες υποχρεώσεις της όταν φύγει.
2. Εάν το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να είναι σε θέση να κάνει τις καλύτερες και τις πιο μελετημένες επιλογές σχετικά με τις ελευθερίες που επιθυμεί (εκτός από την κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, εργαζομένων και κεφαλαίων)
3. Είτε θα μπορούσε να διατηρήσει τους εμπορικούς δεσμούς και τα χαμηλά δασμολογικά εμπόδια
4. Είτε θα μπορούσε να διατηρήσει αμυντικούς δεσμούς.

Τα περισσότερα μέλη της ΕΕ θεωρούν ότι η Βρετανία θα έπρεπε να πληρώσει όλο το ποσό της αποζημίωσης για την έξοδο της, όπου αυτό το ποσό κυμαίνεται μεταξύ των 40 και 60 δισ. Ευρώ.

Το γεγονός ότι η Βρετανία αφήνεται να επιλέξει και να διαλέξει ποιες από τις τέσσερις ελευθερίες της ΕΕ θα εφαρμόσει, βρίσκει αντίθετες και αρνητικές την πλειοψηφία των χωρών.

Ωστόσο, όσον αφορά τους εμπορικούς δεσμούς, οι χώρες που επωφελούνται από τις εξαγωγές προς το Ηνωμένο Βασίλειο αναμφισβήτητα λαμβάνουν μια πιο ήπια στάση. Για παράδειγμα, η Ιρλανδία και η Πολωνία τάσσονται υπέρ της διατήρησης του εμπορίου και

των τιμολογίων με τη Βρετανία - μια χώρα που είναι η δεύτερη μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά τους. Η Σουηδία και η Δανία συμμερίζονται επίσης τη φιλελεύθερη θέση της Βρετανίας σχετικά με το εμπόριο και την κοινοτική νομοθεσία.

Παράλληλα, τα κράτη της Βαλτικής και η Πολωνία επιθυμούν να διατηρήσουν αμυντικούς δεσμούς με τη Βρετανία.

4.1.4 Διαφορετικές απόψεις

Οι απόψεις που έχουν οι Βρετανοί πολίτες, σίγουρα είναι πολύ διαφορετικές. Το αποτέλεσμα μιας δημοσκόπησης που διεξήχθη πριν το νομοσχέδιο του Brexit ήταν ότι πάνω από τους μισούς Βρετανούς, συγκεκριμένα το 56%, πιστεύει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να λάβει ευνοϊκούς όρους εξόδου, ποσοστό το οποίο ήταν διπλάσιο σε αριθμό από το άθροισμα των ποσοστών της Γερμανίας, του Βελγίου και της Γαλλίας.

Η μελέτη - η οποία διεξήχθη ανάμεσα σε ψηφοφόρους έξι κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της Βρετανίας, της Γαλλίας και της Γερμανίας - επιβεβαιώνει επίσης ότι ελάχιστοι εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου θα υποστήριζαν μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου που να μην διατηρεί την ελεύθερη κυκλοφορία.

4.2 Τελωνειακοί Έλεγχοι

Οι τελωνειακοί έλεγχοι στα σύνορα ανάμεσα στην βρετανική επαρχία της Βόρειας Ιρλανδίας και την Δημοκρατία της Ιρλανδίας είναι κάτι το οποίο υπάρχει το οποίο θα πρέπει να επαναφέρουν με την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την έκθεση της βρετανικής κοινοβουλευτικής επιτροπής, αυτό είναι πιθανόν να επανέλθει.

Στην έκθεση αυτή συγκεκριμένα αναφέρεται ότι από το τέλος του Μαρτίου 2019, σε περίπτωση που οι Βρετανοί εγκαταλείψουν την ενιαία αγορά και κατά συνέπεια την τελωνειακή ένωση, απόλυτα φυσικό θα είναι να επανέλθουν οι τελωνειακοί έλεγχοι στο ιρλανδικό σύνορο.

Οι βουλευτές της συντηρητικής παράταξης, οι οποίοι είναι υπέρ του Brexit, αρνήθηκαν να υπογράψουν την έκθεση της κοινοβουλευτικής επιτροπής όπου αναφερόταν ότι η κυβέρνηση θα αποχωρούσε από την ενιαία αγορά και την τελωνειακή ένωση ενώ παράλληλα θα αποδεχόταν την μη ύπαρξη συνόρων.

Με τα πιο πάνω δεδομένα συνεχίζει η έκθεση, ότι δεν είναι εφικτό να μην υπάρχουν σύνορα ανάμεσα στη Βόρεια Ιρλανδία και την Δημοκρατία της Ιρλανδίας και να ενεργοποιηθούν τα σύνορα αυτά για σκοπούς τελωνειακών ελέγχων μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κοινοβουλευτική επιτροπή δεν θεωρεί στην περίπτωση αυτή κατάλληλη την χρήση τεχνολογίας, ούτως ώστε να αποφευχθεί ένα «σκληρό σύνορο» ανάμεσα στις δύο Ιρλανδίες. Για να αποφευχθεί ένα «σκληρό σύνορο», ανάμεσα στις δύο Ιρλανδίες, με την χρήση της τεχνολογίας, η κοινοβουλευτική επιτροπή δεν θεωρεί κατάλληλο στην περίπτωση αυτή.

Παρόλο που παρατηρείται μια θετική πρόοδος στο σύνολο των διαπραγματεύσεων περί Brexit, ότι αφορά το ιρλανδικό ζήτημα θα είναι το δυσκολότερο σημείο για να ληφθούν αποφάσεις.

Με τις τελευταίες εξελίξεις που αφορούν το θέμα των τελωνειακών ελέγχων στα σύνορα με την Ιρλανδία, η κυβέρνηση της Βρετανίας έχει δηλώσει ότι είναι πρόθυμη να παραμείνει η χώρα εντός της τελωνειακής ένωσης για περισσότερο από το 2021⁸. Η

---

⁸ https://www.huffingtonpost.gr/entry/e-vretania-diavevaionei-ten-ee-oti-einai-etoime-na-parameinei-sten-teloneiake-enose-peran-toe-2021_gr_5afd1652e4b06a3fb50d8710?utm_hp_ref=gr-brexit

πρωθυπουργός Theresa May και υψηλά στελέχη της κυβέρνησής της θέλοντας να αποφύγουν το ενδεχόμενο «σκληρών» συνόρων με την Ιρλανδία κατέληξαν σε αυτή την απόφαση.

Για να μπορέσει το Ηνωμένο Βασίλειο να διαπραγματευτεί τις δικές του εμπορικές συμφωνίες, πρέπει να αποχωρήσει από την ενιαία αγορά και την τελωνειακή ένωση και να θέσει τέλος στην ελεύθερη κυκλοφορία των ευρωπαίων πολιτών, αλλά παράλληλα θέλει «την ευρύτερη δυνατή» συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με την ΕΕ. Η Theresa May έχει ωστόσο παραδεχτεί ότι, αφού θα έχει εγκαταλείψει την ενιαία αγορά, «η ζωή θα είναι διαφορετική» για τη χώρα της.

Η ΕΕ επιμένει ότι μία μελλοντική συμφωνία ελεύθερου εμπορίου θα πρέπει να διατηρήσει το αδιαίρετο της ενιαίας αγοράς, υπενθυμίζοντας για πολλοστή φορά μία από τις βασικές αρχές της διαπραγμάτευσης: δεν υπάρχει εμπορική σχέση α λα καρτ, κατά τομείς.

Το θέμα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, που ενδιαφέρει ειδικότερα το Λονδίνο, δεν περιλαμβάνεται στις κατευθυντήριες γραμμές, αλλά θίγεται σε χωριστή δήλωση με την οποία οι 27 ζητούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει μηχανισμό ισοδύναμων για να επιτραπεί στον βρετανικό χρηματοπιστωτικό τομέα να συνεχίσει να έχει πρόσβαση στην ηπειρωτική Ευρώπη. Παρ' όλα αυτά, θα είναι ανά πάσα στιγμή ανακλητός από τις Βρυξέλλες.

Στην περίπτωση της μη ύπαρξης συμφωνίας το Ηνωμένο Βασίλειο θα εφαρμόζε τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, που είναι συνώνυμοι με την επιβολή τελωνειακών και δασμολογικών φραγμών.

4.3 Βρετανικά Νοικοκυριά

Τα Βρετανικά νοικοκυριά δεν έχουν μείνει ανεπηρέαστα από το Brexit. Σύμφωνα με τον διοικητή της Τράπεζας της Αγγλίας⁹, σε ομιλία του στην επιτροπή Οικονομικών του Κοινοβουλίου, μεταξύ άλλων είπε ότι τα πραγματικά εισοδήματα των νοικοκυριών έχουν μειωθεί σε σύγκριση με τους υπολογισμούς του 2016, κατά 900 στερλίνες (1000 ευρώ περίπου).

Στην συνέχεια παρέθεσε τους παράγοντες οι οποίοι ευθύνονται για την μείωση αυτή. Οι παράγοντες αυτοί είναι η αργή αναθεώρηση των μισθών, η χαμηλή παραγωγικότητα, ο πληθωρισμός εξαιτίας της υποτίμησης της στερλίνας και λόγω της αβεβαιότητας που προκάλεσε το Brexit έχει παρουσιαστεί έλλειψη επενδύσεων.

4.3.1 Ανεργία

Ο τομέας της ανεργίας έχει παρουσιάσει τεράστια αύξηση, η οποία είναι ανάλογη με την αύξηση που είχε παρουσιαστεί κατά το έτος 2013. Τους τελευταίους μήνες του 2017 οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 47,000, με αποτέλεσμα οι άνεργοι να φτάσουν συνολικά, στους 1,47 εκατομμύρια. Η αύξηση αυτή ποσοστιαία μεταφράζεται στο 4,4% και είναι η πρώτη φορά που παρουσιάζεται τόση άνοδος από το ψήφισμα του Brexit το 2016.

Παραταύτα, η αύξηση αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως τραγική, παρόλη την αύξηση της ανεργίας, καθώς εξακολουθεί το ποσοστό της να είναι μικρότερο από τα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων δεκαετιών κατά 0,1%.

---

⁹ <http://www.euro2day.gr/news/world/article/1615263/boe-to-brexit-stoihise-900-lires-se-kathe-vretanik.html>

4.4 Τιμές των ακινήτων

Η αρχική εκτίμηση μετά το δημοψήφισμα του Brexit ήταν ότι αναμένεται κατάρρευση των τιμών των ακινήτων στην περίπτωση που όντως προχωρήσουν με αυτό, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Μετά την κρίση του 2009, την βρετανική οικονομία στήριξε η αγορά των ακινήτων.

Μεγάλες τράπεζες έχουν επενδύσει στην αγορά των ακινήτων. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να υποστούν ζημιά και θα είναι ισχυρό πλήγμα γι' αυτές το ενδεχόμενο της πτώσης των τιμών. Τράπεζες όπως Royal Bank of Scotland, Lloyds και Barclays, θα έχουν μεγάλη ζημιά στην επαλήθευση αυτού του ενδεχομένου.

Για μια περίοδο 2-3 ετών μετά το δημοψήφισμα του Brexit, θα επικρατεί μια πολιτική και οικονομική αναταραχή, η οποία θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην αγορά ακινήτων του Ηνωμένου Βασιλείου.

Το τι θα συμβεί στη συνέχεια δεν μπορεί να προβλεφθεί, εκτός από την αβεβαιότητα και τον κίνδυνο που έχει ήδη προκληθεί. Οι δύο κινητήριες δυνάμεις των ακινήτων, η κεφαλαιαγορά και η αγορά κατακτητών έχουν ήδη επηρεαστεί. Δεδομένου του αυξημένου κινδύνου και στις δύο αγορές, οι τιμές των ακινήτων θα μειωθούν. Αυτό δεν θα είναι άμεσα εμφανές στις λιγότερο ρευστές και λιγότερο διαφανείς ιδιωτικές αγορές, αλλά η αξία των σπιτιών έχει αναμφισβήτητα μειωθεί. Μέχρι στιγμής, τον τελευταίο χρόνο η αγορά των ακινήτων έχει παρουσιάσει πτώση 2% της αξίας των ακινήτων.

4.5 Επενδύσεις

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ο μεγαλύτερος αποδέκτης ξένων άμεσων επενδύσεων στην ΕΕ, σύμφωνα με στοιχεία του UNCTAD, με μέσο όρο 56 δισ. ανά έτος στην περίοδο 2010-2014. Οι εταιρείες στην ΕΕ παρέχουν κάτι λιγότερο από το μισό αυτού του συνόλου.

Περίπου το 72% των επενδυτών σε μελέτη του 2015 επικαλούνται πρόσβαση στην ευρωπαϊκή ενιαία αγορά ως σημαντική για την ελκυστικότητα του Ηνωμένου Βασιλείου ως προς άμεσες ξένες επενδύσεις. Υπάρχει κίνδυνος για τη Βρετανία κάποιες από αυτές τις επενδύσεις να πάνε σε άλλες χώρες της ΕΕ, εάν η Βρετανία χάσει την πρόσβαση στην ενιαία αγορά της ΕΕ.

Από μια σχετική έρευνα που έγινε αναφορικά με τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στον τομέα των επενδύσεων, προέκυψε ότι το 40% των εταιρειών έχουν ήδη λάβει επενδυτικές αποφάσεις οι οποίες είναι επηρεασμένες από την αβεβαιότητα που δημιουργείται από την διαδικασία του Brexit. Οι αποφάσεις αυτές επομένως καταδεικνύουν ένα αρνητικό αντίκτυπο στην πλειοψηφία .

4.6 Υποτίμηση της Στερλίνας

Την επόμενη μέρα μετά την ανακοίνωση ότι το ΗΒ στο δημοψήφισμα για παραμονή ή όχι στην ΕΕ υποστήριξαν την αποχώρησή τους, η στερλίνα έχασε περίπου το 10% της αξίας της έναντι του δολαρίου και 4-6% έναντι του ευρώ.

Στις 2 Οκτωβρίου 2016, όπου η πρωθυπουργός Theresa May ανακοίνωσε ότι μέχρι τον Μάρτιο 2017 θα ενεργοποιούσε το άρθρο 50, τότε, έπεσε λίγο ακόμα η αξία της στερλίνας, εκείνη τη μέρα.

Στις 6 Οκτωβρίου 2016, όταν ο Γάλλος πρόεδρος Francois Hollande είπε ότι η Βρετανία σε περίπτωση που θα αποφάσιζε να έχει ένα σκληρό διαζύγιο από την Ευρώπη θα το πλήρωνε ακριβά, εκείνη η ημέρα «στιγμάτισε» την στερλίνα.

Ως «flash crash», χαρακτηρίζεται αυτό που έγινε στις 7 Οκτωβρίου 2016. Δηλαδή, η κακή απόφαση ενός αλγόριθμου να ξεκινήσει να ξεπουλάει το βρετανικό νόμισμα μετά από τα σχόλια του Γάλλου προέδρου, τα οποία έκρινε (ο αλγόριθμος) ως αρνητικά για τη λίρα. Όσο η λίρα έχανε αξία, άλλα αυτόματα συστήματα μπήκαν στο παιχνίδι και ξεκίνησαν να ξεπουλάνε κι αυτά. Αυτά τα συστήματα είναι προγραμματισμένα να ξεκινούν να πουλάνε ή να αγοράζουν όταν το νόμισμα, ή άλλο προϊόν, χτυπήσει συγκεκριμένη τιμή. Όλα αυτά γίνονταν σε ώρες Ασίας όταν οι ευρωπαϊκές αγορές ήταν κλειστές και δεν

υπήρχε κανείς να αγοράσει όλον αυτό τον όγκο από στερλίνες. Η στερλίνα έχασε 8% της αξίας της έναντι του δολαρίου σε μόλις δύο λεπτά. Μισή ώρα αργότερα και πολλές χαμένες στερλίνες, το πρόβλημα είχε λυθεί και υπήρξε μία μικρή διόρθωση στην αγορά.

Η πολιτική αβεβαιότητα και τα πιθανά ρίσκα του Brexit δεν επιτρέπουν στην στερλίνα να επανέλθει στα προηγούμενα υψηλά της επίπεδα.

4.7 Τουρισμός

Πιο πάνω έγινε αναφορά στην υποτίμηση της στερλίνας μετά το δημοψήφισμα του Brexit. Αυτό είχε και μια θετική εξέλιξη, αφού είχε σαν αποτέλεσμα εξαιτίας της υποτίμησης της στερλίνας να παρουσιαστεί αύξηση του τουρισμού του Ηνωμένου Βασιλείου.

Οι ξένοι τουρίστες, βλέποντας την υποτίμηση της στερλίνας, προτίμησαν το Ηνωμένο Βασίλειο για τις διακοπές τους. Οι αφίξεις τους τον Ιούνιο του 2017 έφτασαν αριθμό ρεκόρ για τα μέχρι στιγμής δεδομένα και ξεπέρασαν κάθε προσδοκία.

Είναι αναμενόμενη τακτική αυτή γιατί στην ουσία αγοράζεις το προϊόν σε καλύτερη τιμή, στην συγκεκριμένη περίπτωση τις διακοπές. Επομένως, έχει την δυνατότητα να επωφεληθεί περισσότερα πράγματα υλικά και υπηρεσίες, παροχές με το ίδιο κόστος.

Το Ηνωμένο Βασίλειο, με την υποτίμηση της στερλίνας είναι πλέον σε σύγκριση με το παρελθόν πολύ πιο φτηνός ταξιδιωτικός προορισμός. Γεγονός το οποίο τουρίστες από την Κίνα, την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής εκμεταλλεύτηκαν αναλόγως.

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς και τα επίσημα στοιχεία από το Γραφείο Εθνικών Στατιστικών, ο τουρισμός στο Ηνωμένο Βασίλειο απέφερε πάνω από 50 δισεκατομμύρια στερλίνες.

Στο δεύτερο τρίμηνο του 2017, πάντα με βάση τα επίσημα στοιχεία, παρουσιάστηκε αύξηση της τάξης του 8% σε σχέση με την ίδια περίοδο την προηγούμενη χρονιά. Δηλαδή,

συνολικά, 10,75 εκατομμύρια άνθρωποι ταξίδεψαν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο αριθμός των αφίξεων ήταν ο υψηλότερος από τότε που άρχισαν να καταγράφονται τα δεδομένα δηλαδή, από το 1980.

Πιο συγκεκριμένα, οι αφίξεις των ατόμων που επισκέφτηκαν το Ηνωμένο Βασίλειο για επαγγελματικούς λόγους παρουσίασαν μείωση κατά 4%, ενώ οι αφίξεις των τουριστών είχαν αύξηση κατά 20%.

Τα έσοδα από τον τουρισμό είναι ένα είδος εξαγωγών, υπό άλλη μορφή. Δηλαδή, εάν γίνει εξαγωγή ενός προϊόντος στην Γαλλία για παράδειγμα, είναι το ίδιο με το να καταναλωθεί από ένα Γάλλο, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η όλη διαδικασία ονομάζεται, «αόρατη εξαγωγή», , που όμως από οικονομική άποψη έχει ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα στα ταμεία του Ηνωμένου Βασιλείου.

Αυτό έχει ως συνέπεια να μειωθεί το εμπορικό έλλειμμα του Ηνωμένου Βασιλείου, γιατί ναι μεν μειώνεται η στεργλίνα, αλλά εξαιτίας της πτώσης της παρουσιάζεται αύξηση στις τουριστικές αφίξεις.

4.8 Εκπαίδευση στο Ηνωμένο Βασίλειο ¹⁰

Η Vivienne Stern, η Γενική Διευθύντρια των Universities UK International, δήλωσε ότι ανεξαρτήτως του Brexit, μέχρι το 2019 δεν θα πραγματοποιηθεί καμία αλλαγή στο πρόγραμμα των σπουδών των Ευρωπαίων στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) του ΗΒ. Για το διάστημα μετά το 2020, ανέφερε ότι όλα θα εξαρτηθούν από το πώς θα καταλήξουν οι διαπραγματεύσεις του ΗΒ με την ΕΕ.

Σύμφωνα με την κα Stern, οι Ευρωπαίοι σπουδαστές θα μπορούν να συνεχίσουν να επωφελούνται, τα δίδακτρα και τις παροχές στα δάνεια όπως και οι Βρετανοί. Επίσης, όλοι όσοι ξεκίνησαν τις σπουδές τους το ακαδημαϊκό έτος 2017-18 ή θα ξεκινήσουν το

---

¹⁰ <http://www.kathimerini.gr/934025/article/proswpa/synentey3eis/to-brexit-eykairia-gia-dieykolynsh-3enwn>

2018-19, θα είναι με τις υφιστάμενες προϋποθέσεις. Δεν θα υπάρξει καμία αλλαγή ούτε στην δυνατότητα λήψης δανείου ή στο ύψος των διδάκτρων. Αυτό ισχύει για Αγγλία, Ουαλία, Σκωτία και Βόρεια Ιρλανδία. Συμπλήρωσε ότι αυτό θα ισχύει μέχρι την ολοκλήρωση των σπουδών τους ακόμα και αν προηγηθεί το Brexit από την ολοκλήρωση τους.

Μετά το 2019, παρόλο που είναι άγνωστο ποια πολιτική θα ακολουθήσουν, υπάρχει η ελπίδα ότι λόγω της περίπτωσης θα δείξουν εύνοια και θα διατηρήσουν την ίδια τακτική. Τρία είναι τα πιθανά σενάρια σε σχέση με τα φοιτητικά δάνεια: α) το ιδανικό σενάριο, τα δάνεια να συνεχίσουν ως έχει, β) τα δάνεια να διακοπούν, πράγμα το οποίο δεν θα είναι τραγικό εάν συνδυαστούν με αρκετές υποτροφίες και γ) στο παρελθόν η βρετανική κυβέρνηση έδινε τα χρήματα στα πανεπιστήμια και μετά τα πανεπιστήμια επέβαλλαν δίδακτρα 1000 στερλινών περίπου.

Την περίοδο 2015-16, φοίτησαν στο ΗΒ 127,440 Ευρωπαίοι φοιτητές και 310.575 φοιτητές από τον υπόλοιπο κόσμο, τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Οι φοιτητές προέρχονται κυρίως, από Κίνα, Μαλαισία, ΗΠΑ, Ινδία, Χονγκ Κονγκ, Νιγηρία, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ιρλανδία, Ελλάδα και σε μικρότερο αριθμό από την Κύπρο.

4.9 Μετανάστευση

Ένα από τα κύρια επιχειρήματα των υποστηρικτών του Brexit είναι ο περιορισμός της μετανάστευσης εργαζομένων από άλλες χώρες της ΕΕ. Για το Ηνωμένο Βασίλειο το θέμα της μετανάστευσης έχει γίνει τοξικό ζήτημα. Ένας από τους κύριους στόχους του Λονδίνου είναι να αποκτήσει πλήρη έλεγχο της μετανάστευσης και να περιορίσει τις ετήσιες εισροές σε λίγες δεκάδες χιλιάδες άτομα.

Τα τελευταία 2 χρόνια, πριν το δημοψήφισμα του Brexit, εξαιτίας της οικονομικής ανάκαμψης της χώρας η μετανάστευση στο ΗΒ έχει αυξηθεί. Επίσης, αναμενόταν ότι η πιθανή διεύρυνση της ΕΕ θα έπληττε το ΗΒ με μετανάστες από την Τουρκία.

Με το Brexit, πλέον πολλοί πολίτες της ΕΕ θα μείνουν μακριά από το ΗΒ. Οι καθαρές ροές από την ΕΕ μειώθηκαν σε περίπου 90.000 κατά τη διάρκεια του έτους έως το Σεπτέμβριο του 2017. Ωστόσο, ο αριθμός των καθαρών αφίξεων από τρίτες χώρες ήταν περίπου 150.000.

Πριν από το τέλος της μεταβατικής περιόδου, δηλαδή μέχρι τα τέλη του 2020, η κυβέρνηση της Theresa May είναι υποχρεωμένη να παρέχει όλα τα δικαιώματα σε όλους τους πολίτες της ΕΕ που φθάνουν στη Βρετανία.

Αν η Βρετανία έβαζε πλαφόν στη μετανάστευση, θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Οι επιπτώσεις θα είναι πιο έντονες στις χώρες με τους περισσότερους πολίτες στη Βρετανία: Την Πολωνία (853.000 το 2014), τη Ρουμανία (175.000) και τη Λιθουανία (155.000). Εν αντιθέσει, άλλες ισχυρές οικονομικά χώρες της δυτικής Ευρώπης, όπως η Γερμανία, θα έβλεπαν ως αποτέλεσμα μεγαλύτερες ροές μεταναστών. Αυτό θα μπορούσε να έχει οικονομικά οφέλη, αλλά και πολιτικά προβλήματα.

Πρόθεση της Βρετανίας είναι να τερματίσει την ελεύθερη μετακίνηση των Ευρωπαίων εργαζόμενων, μετά την ολοκλήρωση του Brexit και παράλληλα, έχει ως σκοπό να μειώσει τους μετανάστες χαμηλής εξειδίκευσης. Επίσης, θα δυσκολέψει πολύ τις διαδικασίες για να μετακινούνται και μέλη των οικογενειών στο ΗΒ από το εξωτερικό.

Οι επιπτώσεις του Brexit στο ζήτημα της μετανάστευσης, παρουσιάζονται ως αποτέλεσμα εκτίμησης ή μιας άσκησης σε παρόμοια περίπτωση, παρά ως εικασίες οι οποίες δίνουν τροφή για ανάλυση. Ένας αριθμός ερευνών παρουσιάζουν ότι, στην απουσία της ελεύθερης διακίνησης εργασίας το επίπεδο της καθαρής μετανάστευσης από την ΕΕ θα είναι χαμηλότερο μεταξύ των 62.000 – 100,000, ανθρώπων κάθε χρόνο.

4.9.1 Η πολιτική μετανάστευσης που μελετά το Ηνωμένο Βασίλειο¹¹

Η κυβέρνηση του ΗΒ υποσχέθηκε τη μείωση του καθαρού αριθμού μεταναστών σε βιώσιμα επίπεδα, για να μειώσει τον καθαρό αριθμό μεταναστών σε αριθμό κάτω των 100.000 ετήσια.

Ενώ η μετανάστευση από όλη την υπόλοιπη ΕΕ πιθανόν να μειωθεί μετά το Brexit αν το ΗΒ δεν εμείνει πλέον στην ελεύθερη διακίνηση ατόμων, η πλειοψηφία των μεταναστών στο ΗΒ έρχονται από έξω από την ΕΕ, γεγονός το οποίο πιθανόν να επηρεαστεί σε μικρότερο βαθμό.

Η πλειοψηφία των μεταναστών στο ΗΒ που έρχονται από εκτός ΕΕ είναι διεθνείς φοιτητές που διαμένουν προσωρινά στο ΗΒ, κάτι που δε ρυθμίζεται. Υπάρχει επίσης η ερώτηση του κατά πόσο το ΗΒ θα περιορίσει τη μετανάστευση και θα αντιμετωπίσει το ρίσκο να χάσει μεγάλο αριθμό προσοντούχου εργατικού δυναμικού το οποίο η οικονομία του ΗΒ πιθανόν να χρειαστεί. Τέλος, η κυβέρνηση δεν ελέγχει τον αριθμό των ανθρώπων που φεύγουν από το ΗΒ, γεγονός που δυσκολεύει το στόχο της κυβέρνησης να πετύχει ένα καθαρό αριθμό μετανάστευσης.

Μια αλλαγή στον τομέα μετανάστευσης πιθανότατα θα έχει επιπτώσεις στην προσφορά εργασίας για διάφορα επίπεδα δεξιοτήτων, και κατ' επέκταση επιπτώσεις σε όλο το επίπεδο παραγωγικότητας.

Τα σενάρια

Περιγραφή των σεναρίων

- 1ο σενάριο

Είναι η βασική υπόθεση βάσει της οποίας όλες οι υπόλοιπες μεταβλητές θα αξιολογηθούν. Αντιπροσωπεύει κυρίως επιχειρήσεις ως συνήθως, ωσάν το ΗΒ να παραμένει στην Ενιαία Αγορά και στην Τελωνειακή Ένωση.

- 2ο σενάριο

Σε αυτό το σενάριο θα υπάρχει μια διετής μεταβατική περίοδος. Από το 2021 θα συνεχίσει να υπάρχει ελεύθερη διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, ατόμων και κεφαλαίου εντός της Ενιαίας Αγοράς. Το ΗΒ θα συμμορφώνεται με τους

---

¹¹ Cambridge Econometrics, Preparing For Brexit, pg.17-19

οικονομικούς κανόνες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της σχετικής νομοθεσίας, όμως δε θα έχει καμία δύναμη να αποφασίσει για οποιαδήποτε νομοθεσία.

Δε θα υπάρχουν δασμοί σε αγαθά τα οποία εμπορεύονται μεταξύ του ΗΒ και χώρες της ΕΕ και ο οικονομικός τομέας θα διατηρήσει δικαιώματα διαβατηρίου τα οποία θα επιτρέπουν υπηρεσίες να παρέχονται στις άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Τα μη-δασμολογικά εμπόδια μεταξύ του ΗΒ και της ΕΕ θα παραμείνουν χαμηλά και δε θα υπάρχουν άλλα εμπορικά εμπόδια στις υπηρεσίες με την ΕΕ.

Εφόσον το ΗΒ δεν είναι πλέον μέλος της Τελωνιακής Ένωσης, θα μπορεί να θέσει τους δικούς του εξωτερικούς δασμούς και να διαπραγματευτεί τις εμπορικές συμφωνίες με τις μη-Ευρωπαϊκές χώρες. Όμως, θα υπάρχουν κάποια καινούρια μη-δασμολογικά εμπόδια εφόσον οι εξαγωγές του ΗΒ θα πρέπει να ικανοποιήσουν κριτήρια «κανόνων προέλευσης» κατά τη διαδικασία εμπορίου με την ΕΕ και θα πρέπει να αυξήσουν τα εμπορικά κόστη.

Το ΗΒ δε θα μπορεί να περιορίσει τη μετανάστευση μεταξύ του ΗΒ και της ΕΕ, όμως θα είναι χαμηλότερη απ' ό τι στο 1ο σενάριο, ενόσω το ΗΒ γίνεται ένας λιγότερο ελκυστικός χώρος για τους μετανάστες και η κυβέρνηση προσπαθεί να επιτύχει το στόχο σε σχέση με το μεταναστευτικό τομέα.

- 3ο σενάριο

Σε αυτό το σενάριο θα υπάρχει μια διετής μεταβατική περίοδος. Από το 2021 το ΗΒ θα ήταν μέλος της Τελωνιακής Ένωσης, όμως όχι στον ΕΟΧ. Ως αποτέλεσμα, δε θα υπάρχουν δασμοί σε αγαθά που εμπορεύονται μεταξύ ΗΒ και ΕΕ και το ΗΒ δε θα μπορούσε να θέσει τους δικούς του δασμούς ή να διαπραγματευτεί τις δικές του εμπορικές συμφωνίες με τις μη-Ευρωπαϊκές χώρες. Το ΗΒ θα μπορούσε να αντιμετωπίσει εμπόδια στο εμπόριο αναφορικά με υπηρεσίες με την ΕΕ, και συνεπώς, τα μη-δασμολογικά εμπόδια πιθανόν να αυξηθούν.

Το ΗΒ θα μπορεί να έχει έλεγχο στο μεταναστευτικό μεταξύ ΗΒ και ΕΕ και να έρθει πιο κοντά στην επιτυχία του στόχου της κυβέρνησης για τις δεκάδες χιλιάδες μεταναστών. Ταυτόχρονα, οι χώρες που είναι μέλη του ΕΟΧ θα μπορούν να περιορίσουν τους μετανάστες από το ΗΒ.

- 4ο σενάριο

Σε αυτό το σενάριο θα υπάρχει μια διετής μεταβατική περίοδος. Από το 2021 το ΗΒ δε θα είναι πλέον μέλος του ΕΟΧ και της Τελωνειακής Ένωσης. Το ΗΒ θα έχει μεγαλύτερη πολιτική δύναμη και θα μπορεί να θέσει οικονομική πολιτική και κανονιστικά πρότυπα, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις προτιμήσεις των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών –μελών.

Το εμπόριο του ΗΒ με τον υπόλοιπο κόσμο θα υπόκειται στους κανονισμούς του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη αύξηση στο εμπορικό κόστος μεταξύ του ΗΒ και της ΕΕ αναφορικά με όλα τα σενάρια. Το ΗΒ θα αντιμετωπιζόταν ως το πιο Αγαπητό Έθνος από όλα τα μέλη το ΠΟΕ και θα χρέωνε τις ίδιες ταρίφες όπως όλα τα άλλα μέλη του ΠΟΕ, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος του εμπορίου μεταξύ ΗΒ και ΕΕ. Το εμπόριο στις υπηρεσίες του ΗΒ επίσης θα διέπεται από τους κανονισμούς του ΠΟΕ και επομένως οι παροχές υπηρεσιών του ΗΒ θα αντιμετωπίσουν μειωμένη πρόσβαση στον ΕΟΧ.

Δε θα υπάρχει ελεύθερη διακίνηση ατόμων σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ και θα επιτρέψει στην κυβέρνηση να επιτύχει το στόχο της για δεκάδες χιλιάδες μετανάστες, καθώς δε θα υπάρχει πλέον ελεύθερη διακίνηση εργασίας μεταξύ ΗΒ και ΕΕ. Αυτό πιθανότατα θα έχει ως αποτέλεσμα την απότομη πτώση της μετανάστευσης.

- 5ο σενάριο

Δε θα υπάρχει μεταβατική περίοδος και δε θα είναι μέλος της Ενιαίας Αγοράς και της Τελωνειακής Ένωσης

Αυτό το σενάριο είναι παρόμοιο με το 4ο σενάριο, εκτός από το πιθανόν να μην υπάρχει η διετής μεταβατική περίοδο. Το ΗΒ θα ξεκινήσει να βιώνει τις επιπτώσεις στο εμπόριο, στις επενδύσεις και στη μετανάστευση οι οποίες είναι συνδεδεμένες με το ότι το ΗΒ δε θα είναι πλέον μέρος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και της Τελωνειακής Ένωσης από το 2019.

4.10 Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το Brexit να «αιωρείται στην ατμόσφαιρα», παραμένει άγνωστο πως θα καλυφτεί το κενό που θα προκύψει από την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Τα άλλα μέλη θα πρέπει να αναπληρώσουν τουλάχιστον μέρος του κενού που προκύπτει από τη συνεισφορά της Βρετανίας.

Η βρετανική συνεισφορά στον προϋπολογισμό της ΕΕ για το 2016 είχε οριστεί στα 19,4 δισ. ευρώ (21,4 δισ. στερλίνες). Λαμβάνει περίπου 7 δισ. ευρώ, κυρίως αγροτικές και περιφερειακές επιδοτήσεις, αφήνοντας ένα κενό που πρέπει να καλυφθεί της τάξεως άνω του 5% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ.

Η μια εναλλακτική για να καλυφθεί το κενό που θα προκύψει είναι να το καλύψει η Γερμανία, το μεγαλύτερο μέλος της ΕΕ και συνεπώς θα πρέπει αναπόφευκτα να παρέχει το περισσότερο ρευστό. Μια άλλη εναλλακτική λύση είναι να προχωρήσει η ΕΕ σε μεγάλες περικοπές.

Οι περικοπές θα έχουν αντίκτυπο στην χρηματοδότηση της ΕΕ της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής – ΚΑΠ, όπου θα πρέπει να προχωρήσει με περικοπές σε ποσοστό που μπορεί να φτάσει μέχρι και 10%. Δεν μπορούν να μειωθούν οι δαπάνες σε άλλους τομείς όπως Άμυνα, Ασφάλεια και Μεταναστευτικό εξαιτίας των αυξημένων αναγκών.

Υπάρχει ένα άλλο σενάριο το οποίο στην περίπτωση που υλοποιηθεί η κατάσταση θα πάρει άλλη τροπή. Το ΗΒ ενδέχεται να δείξει προθυμία μετά το Brexit να συνεισφέρει στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Το σχέδιο προϋπολογισμού της ΕΕ για το 2019 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ύψους 166 δισ. ευρώ σε αναλήψεις υποχρεώσεων, που σε σχέση με το 2018 αντιστοιχεί σε αύξηση 3%.

Βασισμένη στο ενδεχόμενο το ΗΒ να συνεχίσει να συνεισφέρει και να συμμετέχει ως κράτος μέλος της ΕΕ μέχρι το τέλος του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατάθεσε τον εν λόγω προϋπολογισμό.

Κεφάλαιο 5

Άλλες Επιπτώσεις από την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου σε διάφορους τομείς

5.1 Κοινωνικές Συνέπειες για το Ηνωμένο Βασίλειο

Οι κοινωνικές συνέπειες που θα επέλθουν εξαιτίας του Brexit, αποτελούν σημαντικό παράγοντα που χρήζει αναφοράς. Για παράδειγμα, οι Βρετανοί ή Βρετανίδες οι οποίοι οι σύντροφοι τους είναι από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα μπορούν αυτόματα να μένουν στην Βρετανία και το ανάποδο. Οι Βρετανοί δεν θα μπορούν να μένουν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μόνο εάν προχωρήσουν σε γάμο, με αποτέλεσμα να μπορούν να έχουν το δικαίωμα να αιτηθούν βρετανική υπηκοότητα, θα μπορούν να διαμένουν ελεύθερα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Οι βρετανικές αρχές όμως, θα πρέπει να ελέγχουν κατά πόσο οι γάμοι αυτοί δεν είναι εικονικοί με απώτερα κίνητρα, για να είναι σε θέση να αποτρέψουν την οργάνωση εγκληματικών οργανώσεων, όπου στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι ένα από τα καίρια προβλήματα τους.

Ακόμα ένα θέμα το οποίο πιθανόν να προκύψει με το Brexit, είναι το γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα εγκαταλείψει το σύστημα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης. Με το σύστημα αυτό, οι χώρες μπορούν να έχουν καταχωρημένα τα προϊόντα δικής τους παραγωγής και να είναι προστατευμένα από τυχόν αντιγραφές ή απομιμήσεις. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να προχωρήσει στην παραγωγή

οποιοδήποτε προϊόντος θελήσει με τον κίνδυνο να χαθεί η ταυτότητα των προϊόντων αυτών.

5.1.1 Αίτηση για Γερμανική υπηκοότητα από Βρετανούς πριν το Brexit ¹²

Ο αριθμός των Βρετανών που πήραν γερμανική υπηκοότητα κατά το 2017 ξεπέρασε κάθε προηγούμενο, με βάση τα δεδομένα του Βερολίνου. Πιστεύεται ότι αυτό έχει άμεση σχέση με το δημοψήφισμα του 2016 στο Ηνωμένο Βασίλειο και την απόφαση να αποχωρήσουν από την ΕΕ.

Η αιτία για την κίνηση αυτή είναι λόγω του ότι το Brexit δημιούργησε την ανάγκη στους Βρετανούς πολίτες να αναζητήσουν διαβατήρια στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, έτσι ώστε να διατηρήσουν το δικαίωμα τους να μπορούν να ζουν και να εργάζονται στο πιο ισχυρό οικονομικό μπλοκ του κόσμου.

Η Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία της Γερμανίας δήλωσε ότι το 2017 απέκτησαν γερμανική υπηκοότητα 7493 Βρετανοί. Το 2016 πήραν γερμανική υπηκοότητα τριπλάσιος αριθμός από το 2015, δηλαδή 2865 Βρετανοί. Το 2017 οι Βρετανοί ήταν δεύτεροι μετά από τους Τούρκους που πήραν γερμανική υπηκοότητα.

5.2 Πυρηνικό πρόγραμμα Joint European Torus - JET

Μαζί με την υπογραφή της συνθήκης της Ρώμης το 1957, υπογράφηκε η Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Euratom)¹³. Σκοπός της ίδρυσης της είναι για μπορούν να έχουν υπό κοινό έλεγχο και διαχείριση της παραγωγής και της διάθεσης της ατομικής ενέργειας.

Το Ηνωμένο Βασίλειο εμπλέκεται στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας σε μεγάλο βαθμό. Στο κέντρο Κάλαμ, που βρίσκεται λίγο έξω από την Οξφόρδη, λειτουργεί το πυρηνικό πρόγραμμα Joint European Torus – JET. Η χρηματοδότηση του

---

¹² https://www.washingtonpost.com/business/record-number-of-brits-get-german-citizenship-before-brex/2018/05/23/2105f948-5e9a-11e8-b656-236c6214ef01_story.html?noredirect=on&utm_term=.2fd4b87559ab

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0024>

προγράμματος προέρχεται από χώρες της Γηραιάς Ηπείρου, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στην κοινοπραξία αυτή. Στο κέντρο αυτό διεξάγεται ένα μεγάλο ευρωπαϊκό πείραμα, το μεγαλύτερο πείραμα παγκοσμίως για την πυρηνική ενέργεια στα πλαίσια του πυρηνικού προγράμματος JET, όπου συμμετέχουν 350 επιστήμονες. Οι επιστήμονες σκοπό έχουν να διερευνήσουν τις δυνατότητες παραγωγής ενέργειας από τη πυρηνική σύντηξη.

Μετά το δημοψήφισμα του Brexit, μαζί με τις υπόλοιπες εκκρεμότητες που υπάρχουν ανοικτές στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, προστίθενται και τα 3.000 κυβικά μέτρα ραδιενεργών αποβλήτων, που θα προκύψουν μετά τον παροπλισμό του πυρηνικού προγράμματος JET.

Ο διευθυντής του προγράμματος δήλωσε την προθυμία του να συνεχιστεί η συνεργασία για το πρόγραμμα χωρίς όμως να είναι σε θέση να γνωρίζει σε τι απόφαση θα καταλήξει η κυβέρνηση της Βρετανίας.

Το κόστος που θα προκύψει σε περίπτωση που χρειαστεί να προχωρήσουν με τον παροπλισμό του κέντρου Κάλαμ, υπολογίζεται στα 289 εκ. στερλίνες. Επιπλέον, 1.1 δις ευρώ προκύπτουν από τον παροπλισμό άλλων εγκαταστάσεων της Euratom στην ΕΕ, όπου οι Βρυξέλλες αναμένουν να αναλάβει το μερίδιό του μετά το Brexit, το Λονδίνο¹⁴.

---

¹⁴ <http://www.kathimerini.gr/886406/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/mia-akoma-epiplokh-logw-toy-brexit>

Κεφάλαιο 6

Κυπριακή και Ελληνική Οικονομία και πως επηρεάζονται από το Brexit

6.1 Κύπρος και Ηνωμένο Βασίλειο

Η σχέση της Κύπρου με το Ηνωμένο Βασίλειο χρονολογείται από το 1878 όταν η Κύπρος έγινε Βρετανική αποικία. Έχει περάσει από πολλές φάσεις η σχέση αυτή. Βασικό γεγονός είναι ότι ενώ από το 1960 η Κύπρος απέκτησε την ανεξαρτησία της μετά από πολλούς αγώνες, εντούτοις παραμένει μέλος της Βρετανικής Κοινοπολιτείας.

Η Κυπριακή Δημοκρατία ακολουθεί το βρετανικό δίκαιο, γεγονός που καθιστά ελκυστικό προορισμό το νησί για ίδρυση εταιρειών και επενδύσεις. Επίσης, περισσότερο από μισό εκατομμύριο τουρίστες επισκέπτονται την Κύπρο κάθε χρόνο από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Σε πολιτικό επίπεδο, η Κυπριακή κυβέρνηση βασιζόταν στην υποστήριξη της Βρετανίας σε ότι αφορά τις διαδικασίες με την Τουρκία. Η Κυπριακή κυβέρνηση πάντα είχε καλή επικοινωνία με την εκάστοτε Βρετανική κυβέρνηση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι από το 1960 το Ηνωμένο Βασίλειο έχει στρατιωτικές βάσεις σε κυπριακό έδαφος.

Συγκριτικά με πολλές άλλες χώρες, το Brexit επηρεάζει την Κύπρο περισσότερο. Το μόνο σίγουρο είναι ότι η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου προκαλεί αβεβαιότητα στην Κύπρο.

6.1.1 Κυπριακή Οικονομία

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ο 3^{ος} εμπορικός εταίρος της Κύπρου και ο 1^{ος} σε θέματα υπηρεσιών και επενδύσεων. Επίσης σε θέματα ναυτιλίας είναι σημαντικός ο ρόλος της Βρετανίας.

Οι εξαγωγές της Κύπρου στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2011, ανήλθαν στα 56 εκ. ευρώ, ενώ οι εξαγωγές του Ηνωμένου Βασιλείου στην Κύπρο στα 552 εκατ. ευρώ.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο εξάγονται κυρίως είναι τα ακόλουθα προϊόντα: χαλούμι (€19 εκατ.), πατάτες, (€7.3 εκατ.), λοιπά νωπά ή κατεψυγμένα οπωρο-κηπευτικά (€5.5 εκατ.), εσπεριδοειδή, (€4.3 εκατ.), μπεντονίτης (€3.6 εκατ.), φαρμακευτικά προϊόντα (€2 εκατ.) και ράβδοι αλουμινίου (€1.7 εκατ.). Οι εν λόγω εξαγωγές αποτελούν το 9% των εξαγωγών της Κύπρου παγκόσμια.

Η Κύπρος εισάγει κυρίως από το Ηνωμένο Βασίλειο τα εξής προϊόντα: πετρελαιοειδή (€138 εκατ.), μηχανοκίνητα οχήματα και ανταλλακτικά (€127 εκατ.), είδη ρουχισμού (€38 εκατ.), ηλεκτρικές μηχανές και συσκευές (€29 εκατ.), άλλες μηχανές και μηχανικές συσκευές (€26 εκατ.), μη αλκοολούχα ποτά και οιοπνευματώδη (€21 εκ.), φαρμακευτικά προϊόντα (€17 εκατ.) και προϊόντα καπνού (€12 εκατ.).

Επιπρόσθετα, το 2011, η ροή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) από το Ηνωμένο Βασίλειο στην Κύπρο ανήλθε σε 102 εκατομμύρια ευρώ, ενώ οι ΑΞΕ από την Κύπρο στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν της τάξης των 18 εκατ. ευρώ. Οι κύριοι τομείς, κατά οικονομική δραστηριότητα, που προσέλκυσαν ξένες επενδύσεις ήταν οι χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες, οι δραστηριότητες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, καθώς και διάφορες άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες.¹⁵

---

¹⁵ http://www.mfa.gov.cy/mfa/highcom/london.nsf/hcrcl10_gr/hcrcl10_gr?OpenDocument

6.2 Ελληνική Οικονομία

Βάσει μιας μελέτης, η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας εκτιμά ότι στο προσεχές μέλλον το Brexit θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις εις βάρος της Ελληνικής Οικονομίας.

Πιο συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι οι τομείς οι οποίοι θα επηρεαστούν σε μεγαλύτερο βαθμό είναι οι εξής:

- Εμπόριο – Εξαγωγές/ΑΕΠ
- Ναυτιλία
- Κοινοτικά κονδύλια
- Τουρισμός

Εμπόριο – Εξαγωγές/ΑΕΠ

Μία ενδεχόμενη επιδείνωση του ρυθμού μεγέθυνσης των λοιπών οικονομιών της ΕΕ, εξαιτίας του Brexit, θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τις εμπορικές ροές της Ελλάδας, με τις πιθανές απώλειες να εκτιμώνται στο 0,3% - 1,0% του ονομαστικού ΑΕΠ σε βάθος διετίας. Εκτός όμως από το άμεσο κόστος στις ελληνικές εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών και στις βρετανικές επενδύσεις λόγω της υποτίμησης της αγγλική λίρας, υπάρχει και ένα ιδιαίτερος σημαντικό έμμεσο κόστος.

Τουρισμός

Οι αφίξεις τουριστών και επισκεπτών από τη Βρετανία θα επηρεαστούν αρνητικά για δύο κυρίως λόγους: Κατά πρώτον, η μείωση του πραγματικού εισοδήματος των Βρετανών εξαιτίας της υποτίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας της στερλίνας έναντι του ευρώ αλλά και της παράλληλης ανόδου του πληθωρισμού (επίπεδο τιμών σε Βρετανία - εκτιμάται ότι θα κινηθεί ανοδικά λόγω των ακριβότερων εισαγωγών), ενδέχεται να περιορίσει τα ταξίδια των Βρετανών. Κατά δεύτερον, οι πιθανές αλλαγές στις σχετικές διαδικασίες έκδοσης βίζας συνιστούν παράμετρο που θα επηρεάσει τις αποφάσεις των Βρετανών τουριστών.

Επομένως, αναμένεται να μειωθεί η άφιξη των Βρετανών τουριστών στην Ελλάδα. Με την πτώση της αγγλικής λίρας, θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία της ανασφάλειας

για προγραμματισμό διακοπών πολύ νωρίς. Επίσης, εκτιμάται ότι θα παρουσιαστούν αρνητικές επιπτώσεις και σε άλλο είδος ταξιδιών, όπως ταξίδια για τουρισμό πόλεων, πολιτιστικό τουρισμό καθώς και η αγορά συνεδρίων και εταιρικών συναντήσεων.

Ναυτιλία

Το Brexit θα περιορίσει τα κέρδη των ναυτιλιακών εταιρειών μέσω της υποτίμησης της στερλίνας, της πιθανής επιβράδυνσης του διεθνούς εμπορίου και της αύξησης των ναύλων. Οι παραπάνω παράγοντες θα μειώσουν τη ζήτηση για ναυτιλιακές υπηρεσίες, επιφέροντας σημαντικές ανακατατάξεις και αλλαγές στον κλάδο και εν γένει στο διεθνές εμπόριο. Περίπου 60 ελληνικές εταιρίες δραστηριοποιούνται τόσο στην βρετανική όσο και στην διεθνή αγορά και διαθέτουν γραφεία στο Λονδίνο.

Κοινοτικά κονδύλια

Η αποχώρηση της Βρετανίας από την ΕΕ εκτιμάται ότι θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στο μέγεθος του τρέχοντος κοινοτικού προϋπολογισμού, ακόμη και στην περίπτωση που η τελική συμφωνία προβλέπει κάποιου είδους συνεισφορά της Βρετανίας, έστω και μειωμένης συμμετοχής σε σχέση με τα μέχρι πρότινος επίπεδα. Επιπλέον, υπάρχει κίνδυνος μείωσης των συνολικών διαθέσιμων κεφαλαίων για την Ελλάδα μέσω της ευρωπαϊκής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και των διαρθρωτικών κοινοτικών κονδυλίων για την περίοδο 2014 –2020.

6.2.1 Διμερείς οικονομικές/εμπορικές σχέσεις Ελλάδας – Ην. Βασιλείου

Εισαγωγικό/Εξαγωγικό Εμπόριο

Οι συναλλαγές της Ελλάδας με το Ηνωμένο Βασίλειο άρχισαν από πολύ παλιά. Πλέον η Ελλάδα βρίσκεται στην 43η θέση μεταξύ των πελατών και στην 52η μεταξύ των προμηθευτών του Ην. Βασιλείου και από την άλλη, το Ην. Βασίλειο είναι στην 6η θέση μεταξύ των εμπορικών εταίρων της Ελλάδος. Στην συνέχεια ακολουθεί ένας πίνακας όπου αναφέρονται αναλυτικά το ύψος των συναλλαγών τους και κατά πόσο παρουσιάστηκε κάποια αλλαγή μετά την ψήφιση του Brexit.

Πίνακας 1: Εμπορικό Ισοζύγιο αγαθών Ελλάδας - Ηνωμένου Βασιλείου					
	2014	2015	2016	2016/2014	2016/2015
Εισαγωγές Ελλάδας	€ 1,22 Δις	€ 1,21 Δις	€1,11 Δις	-9,0%	-8,3%
Εξαγωγές Ελλάδας	€ 868,4 Εκ	€ 983,7 Εκ	€971,2 Εκ	11,8%	-1,3%
Όγκος Εμπορίου	€ 2,09 Δις	€ 2,19 Δις	€ 2,08 Δις	-0,5%	-5,0%
Εμπορικό Ισοζύγιο Αγαθών	€ -0,35 Δις	€ -0,23 Δις	€ -0,14 Δις	-60,0% (Μείωση εμπορικού ελλείμματος)	-3,91% (Μείωση εμπορικού ελλείμματος)

Ανάλυση ελληνικών εξαγωγών αγαθών – Ανάλυση ανά κατηγορία προϊόντων

Στο πλαίσιο της ανάλυσης των επιπτώσεων της εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, στις ελληνικές εξαγωγές αγαθών, παρατίθενται στοιχεία της σημασίας της βρετανικής αγοράς για τα ελληνικά προϊόντα. Η ανάλυση αφορά τα στοιχεία διμερούς εμπορίου της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2015. Από την ανάλυση εξάγονται τα κάτωθι συμπεράσματα: Το 2015, το Ην. Βασίλειο απορρόφησε το 4,24% των ελληνικών εξαγωγών αγαθών (ή 5,5% χωρίς τα πετρελαιοειδή). Πιο αναλυτικά: Το 30% των ελληνικών εξαγωγών προς το ΗΒ είναι Τρόφιμα-ποτά. Στο συγκεκριμένο κλάδο, το Ην. Βασίλειο αποτελεί σημαντική αγορά για τα τυριά (55,3 εκ. €), τα σταφύλια (49,0 εκ. €), το γιαούρτι (38,5 εκ. €), τις ντομάτες (25,4 εκ. €), τα αλεύρια (7,3 εκ. €), τα ζυμαρικά (5,6 εκ. €) και τα προϊόντα από κακάο (5,3 εκ. €). 21% είναι φαρμακευτικά-χημικά-πλαστικά προϊόντα, 13% αφορά μηχανήματα και ηλεκτρολογικό εξοπλισμό και το 12% αποτελούν τα μεταλλουργικά προϊόντα. Τα ορυκτά προϊόντα αντιπροσωπεύουν το 10% των

ελληνικών εξαγωγών και τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα το 5%, ενώ το υπόλοιπο μέρος (9%) κατανέμεται σε διάφορες κατηγορίες

Επενδύσεις

Οι τηλεπικοινωνίες, το λιανικό εμπόριο, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες είναι ορισμένοι από τους τομείς όπου έχουν επενδύσει πολλές βρετανικές εταιρίες. Στον κλάδο των ακινήτων συμπεριλαμβάνονταν στον τομέα των επενδύσεων από βρετανικές εταιρίες όπου κατά καιρούς παρουσίαζαν ενδιαφέρον.

Πίνακας 2: Επενδυτικές ροές μεταξύ Ελλάδας - Ην. Βασιλείου					
	2013	2014	2015	2015/2013	2015/2014
Βρετανικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς Ελλάδα	€40,0 Εκ	€120,3 Εκ	€292,0 Εκ	+630,0%	+142,7%
Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς Βρετανία	€-11,8 Εκ	€6,2 Εκ	€20,7 Εκ	+275,4%	+233,1%

Τουρισμός

Από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς αναψυχής των Βρετανών είναι η Ελλάδα, με αφίξεις που ανέρχονται γύρω στα 2 εκατομμύρια τον χρόνο.

Πίνακας 3: Τουριστικές ροές Ελλάδας - Ην. Βασιλείου (σε άτομα)					
	2014	2015	2016	2016/2014	2016/2015
Αφίξεις από Η.Β. σε Ελλάδα	1,933 Εκ.	2,314 Εκ.	2,480 Εκ.	+28,3%	+7,2%
Αφίξεις από Ελλάδα σε Η.Β.	238,0 Χιλ.	225,0 Χιλ.	227,0 Χιλ.	-4,6%	+0,9%
Ταξιδιωτικό ισοζύγιο	+1,695 Εκ.	+2,089 Εκ.	+2,253 Εκ.	+32,9%	+7,9%

Έλληνες εργαζόμενοι στο Ηνωμένο Βασίλειο

Βάσει των στοιχείων από το Υπουργείο Εργασίας & Συντάξεων της Βρετανίας, τα τελευταία χρόνια, έχει αυξηθεί ο αριθμός των Ελλήνων που έχουν πάρει Αριθμό Κοινωνικών Ασφαλίσεων., λόγω του ότι για να έχουν το δικαίωμα να εργάζονται στο ΗΒ είναι απαραίτητος ο αριθμός κοινωνικών ασφαλίσεων.

Την περίοδο 2008-2016, σε διάστημα 8 χρόνων, με βάση τα στοιχεία αυτά οι Έλληνες που απέκτησαν Αριθμό Κοινωνικών Ασφαλίσεων ήταν 68.320. Μόνο το 2016 ήταν γύρω στους 15,000 άτομα.

Κεφάλαιο 7

Brexit και οι 27 χώρες

7.1 Προσδοκίες των 27 χωρών

Ενεργοποιώντας η πρωθυπουργός Theresa May στις 29 Μαρτίου 2017 το άρθρο 50 της Συνθήκης της ΕΕ, άρχισαν οι διαπραγματεύσεις. Στις διαπραγματεύσεις υπάρχουν τα δύο μέρη όπου συζητούν, αλλά υπάρχουν και ακόμα 27 χώρες όπου έχουν και αυτές τις δικές τους σκέψεις και απόψεις σχετικά με το Brexit.

Η κάθε μια από αυτές τις χώρες αντιλαμβάνεται το Brexit σε σχέση με το συμφέρον της χώρας της και μετά σε ότι αφορά το ευρύτερο περιβάλλον τη Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αναλυτικά οι απόψεις της κάθε χώρας έχουν ως εξής:

Αυστρία

Η Αυστρία θα αναλάβει την εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ το δεύτερο εξάμηνο του 2018. Επομένως, η χώρα θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις. Προτεραιότητες της είναι τα δικαιώματα των πολιτών και ο προϋπολογισμός της ΕΕ.

Θα προσπαθήσει να διασφαλίσει τα δικαιώματα των 25.000 αυστριακών πολιτών που ζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς επίσης και να μην επιβαρυνθούν τα υπόλοιπα κράτη μέλη με το κενό που να μπορεί προκύψει στον προϋπολογισμό της ΕΕ μετά το Brexit.

Βέλγιο

Η Βρετανία όντας ο τέταρτος εμπορικός εταίρος του Βελγίου, προτεραιότητά του είναι το εμπόριο με το Ηνωμένο Βασίλειο. Το 80% της βιομηχανίας του Βελγίου εξάγεται στην Βρετανία, επομένως στις εμπορικές συνομιλίες είναι προτεραιότητα για το Βέλγιο.

Η ασφάλεια και το θέμα της τρομοκρατίας είναι το δεύτερο στην λίστα των προτεραιοτήτων του Βελγίου και για αυτό τον λόγο θα συνεχίσει να βασίζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Βουλγαρία

Στο Ηνωμένο Βασίλειο εκτιμάται ότι εργάζονται περίπου 60.000 άτομα, κατά συνέπεια προτεραιότητα της Βουλγαρίας είναι τα δικαιώματα των πολιτών.

Κροατία

Προτεραιότητα της Κροατίας είναι η άμυνα και η ασφάλεια, για αυτό λόγο θέλει να παραμείνει το Ηνωμένο Βασίλειο ως ασφαλιστική δικλείδα όσο αφορά το θέμα ασφάλειας της ΕΕ.

Κύπρος

Μετά την Ιρλανδία (εξαιτίας των συνόρων) και την Ισπανία (εξαιτίας του Γιβραλτάρ), η Κύπρος θεωρείται η τρίτη κατά σειρά χώρα της ΕΕ που πλήττεται περισσότερο από το Brexit.

Στην Κύπρο υπάρχουν Βρετανικές στρατιωτικές βάσεις όπου καλύπτουν το 1% του εδάφους της. Από το Ηνωμένο Βασίλειο κάθε χρόνο η Κύπρος φιλόξενά εκατοντάδες χιλιάδες τουρίστες. Επιπλέον, η πρώτη επιλογή για εξαγωγές και για σπουδές από τους υποψήφιους φοιτητές είναι το Ηνωμένο Βασίλειο.

Τσεχία

Στην Τσεχία, όπως και στις περισσότερες χώρες, προτεραιότητα έχουν τα δικαιώματα των πολιτών και το εμπόριο.

Δανία

Μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δανία είναι στενός σύμμαχος του Ηνωμένου Βασιλείου. Εξαιτίας της μεγάλης αξίας των εξαγωγών της Δανίας, προτεραιότητα έχει να υπάρχει ακεραιότητα στην ενιαία αγορά.

Εσθονία

Η Εσθονία θέλει να συνεχίσει την λειτουργική σχέση της με το Ηνωμένο Βασίλειο εξαιτίας των εσθονικών εταιρειών τεχνολογίας που έχουν δραστηριότητες στο Λονδίνο.

Προτεραιότητα της Εσθονίας, εκτός από το ανοικτό εμπόριο για τις επιχειρήσεις της, είναι και η άμυνα εξαιτίας του γεγονότος ότι στα πλαίσια του NATO υπάρχουν πολλοί Βρετανοί στο έδαφος της.

Φινλανδία

Προτεραιότητα της Φινλανδίας είναι η ενότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ένας σημαντικός εμπορικός εταίρος, γεγονός για το οποίο η Φινλανδία επιθυμεί την παραμονή.

Γαλλία

Η Γαλλία θέλει να αποφύγει τις «μολύνσεις» και τον κανονιστικό ανταγωνισμό. Θέλει τη διατήρηση των δομών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γερμανία

Προτεραιότητα της Γερμανίας είναι η ακεραιότητα της ενιαίας αγοράς. Η Γερμανία μέσω των αξιωματούχων της έκανε ξεκάθαρη την θέση της ότι δεν θα δεχτεί διακρίσεις στις διαπραγματεύσεις.

Ελλάδα

Χωρίς να έχει πάρει ξεκάθαρη θέση στο θέμα Brexit, η Ελλάδα έχει προτεραιότητα της τα δικαιώματα των πολιτών.

Ουγγαρία

Προτεραιότητα τα δικαιώματα των πολιτών έχει και η Ουγγαρία, μαζί με την χρηματοδότηση από την ΕΕ. Η ουγγρική κυβέρνηση, συγκεκριμένα, έχει δηλώσει ότι επιθυμεί να βρεθεί ένας μηχανισμός ο οποίος θα ανανεώσει «αυτόματα» τις άδειες παραμονής των Ούγγρων υπηκόων στη Βρετανία μετά το Brexit.

Ιρλανδία

Η διατήρηση της ειρήνης στην Βόρεια Ιρλανδία και της ελεύθερης πρόσβασης είναι η προτεραιότητα της Ιρλανδίας, καθώς επίσης και η αποφυγή οποιουδήποτε προβλήματος το οποίο θα προκαλέσει καταστροφή του εμπορίου ανάμεσα στις οικονομίες των δυο χωρών.

Ιταλία

Τα δικαιώματα των πολιτών, η διατήρηση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, ο προϋπολογισμός της ΕΕ και το μετέπειτα μέλλον των οργάνων της ΕΕ, όπως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων, είναι οι προτεραιότητες της Ιταλίας.

Λετονία

Στο Ηνωμένο Βασίλειο ζουν 80.000 Λετονοί. Επομένως, δεν μπορούσε να μην είναι προτεραιότητα της Λετονίας τα δικαιώματα των πολιτών. Όντας το Ηνωμένο Βασίλειο από τις πιο δραστήριες χώρες συμβάλλοντας ενεργά στην ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, το εμπόριο είναι το επόμενο στις ανησυχίες της καθώς και η χρηματοδότηση της ΕΕ.

Λιθουανία

Τα δικαιώματα των πολιτών και η χρηματοδότηση ειδικά των ταμείων συνοχής είναι προτεραιότητα και για την Λιθουανία.

Λουξεμβούργο

Προτεραιότητα του Λουξεμβούργου είναι να διατηρηθεί ως οικονομικό κέντρο και για αυτό το λόγο επιθυμεί το Ηνωμένο Βασίλειο να συνεχίσει να λειτουργεί με τους ρυθμιστικούς κανόνες ο χρηματοπιστωτικός τομέας του. Έτσι και οι εταιρείες στο Λουξεμβούργο θα μπορούν να παραμείνουν ανταγωνιστικές.

Μάλτα

Στην περίπτωση της Μάλτας, οι προτεραιότητες διαφέρουν κατά πολύ. Παρόλο που το Ηνωμένο Βασίλειο υποστήριζε έντονα την ένταξη της Μάλτας στην ΕΕ, η Μάλτα τώρα βλέπει το Brexit ως ευκαιρία. Οι εταιρείες ειδικά οι χρηματοπιστωτικές που πιθανόν να χρειαστεί να ανοίξουν θυγατρικές στο εσωτερικό της ΕΕ, έχοντας ως δεδομένα το καλό κλίμα και την αγγλική γλώσσα, η Μάλτα πιστεύει ότι θα είναι μια καλή περίπτωση. Επίσης, η ενότητα των 27 χωρών είναι ακόμα μια προτεραιότητα της .

Ολλανδία

Τα δικαιώματα των πολιτών και ο εμπορικός προϋπολογισμός της ΕΕ είναι οι προτεραιότητες της Ολλανδίας, όπως και των περισσότερων χωρών.

Πολωνία

Στο Ηνωμένο Βασίλειο ζουν 800.00 Πολωνοί και οι περισσότεροι είναι αλλοδαποί στην Βρετανία. Επιπλέον, η Πολωνία είναι η χώρα όπου παίρνει τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση από τα ταμεία της ΕΕ. Προτεραιότητες της Πολωνίας δεν θα μπορούσαν να ήταν άλλες από τα δικαιώματα των πολιτών και τις χρηματοδοτήσεις της ΕΕ.

Πορτογαλία

Όπως για τις περισσότερες χώρες, έτσι και για τη Πορτογαλία προτεραιότητα είναι τα δικαιώματα των πολιτών και ο προϋπολογισμός της ΕΕ. Η Πορτογαλία όμως έχει ανάγκη η ΕΕ να διατηρήσει την άμυνα της και την ασφάλεια στην διακίνηση των πολιτών της.

Ρουμανία

Τα δικαιώματα των πολιτών και η χρηματοδότηση της ΕΕ είναι προτεραιότητα της Ρουμανίας, καθώς επίσης και η διατήρηση των καλών σχέσεων με το ΗΒ.

Σλοβακία

Το ίδιο ισχύει και για την Σλοβακία, δηλαδή, προτεραιότητα είναι τα δικαιώματα των πολιτών, η χρηματοδότηση της ΕΕ και η διατήρηση των καλών σχέσεων με το ΗΒ.

Σλοβενία

Η Σλοβενία έχοντας τόσο στενές εμπορικές σχέσεις με το Βερολίνο θα υποστηρίξει την Γερμανία. Προτεραιότητα της επομένως είναι η προφύλαξη της ενιαίας αγοράς και ο προϋπολογισμός της ΕΕ.

Ισπανία

Όντας η Βρετανία ο τέταρτος σημαντικός εταίρος της Ισπανίας και με πολλές ισπανικές εταιρείες να έχουν έδρα τους στην Βρετανία, το εμπόριο είναι ξεκάθαρα προτεραιότητα της Ισπανίας, μαζί με τα δικαιώματα των πολιτών. Το Γιβραλτάρ και η Σκωτία είναι στις προτεραιότητες και απασχολούν την Ισπανία σε μεγάλο βαθμό.

Σουηδία

Η ενότητα και ο προϋπολογισμός της ΕΕ είναι οι προτεραιότητες της Σουηδίας, ξεκαθαρίζοντας ότι το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να αναλάβει τις συνέπειες του Brexit. Περιμένει το Ηνωμένο Βασίλειο να συνεισφέρει στον επόμενο προϋπολογισμό για να μην χρειαστεί να επωμισθούν την απώλεια των βρετανικών μετρητών οι υπόλοιπες χώρες.

Με βασική προτεραιότητα τα δικαιώματα των πολιτών και ως δευτερεύουσες το εμπόριο και τον προϋπολογισμό της ΕΕ, συμφωνούν οι 27 χώρες με τα θέματα που έχουν προτεραιότητα σε σχέση με το Brexit.

Οι επιμέρους προτεραιότητες της κάθε χώρας βασίζονται στις ανάγκες και στην οπτική σκοπιά που βλέπουν τις καταστάσεις η κάθε μια ξεχωριστά.

7.2 Ποιες από τις 27 χώρες πιθανόν να ακολουθήσουν τον δρόμο που «χάραξε» το Brexit ¹⁶

Γίνεται όλο και πιο επίκαιρο το ερώτημα ποιες είναι οι χώρες που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν το παράδειγμα της Βρετανίας με το δημοψήφισμα της για παραμονή ή όχι στην ΕΕ που έχει φέρει ως αποτέλεσμα την επιλογή του Brexit.

Μπορεί οι φόβοι περί διάλυσης της ΕΕ να φαντάζουν τραβηγμένοι, αλλά σίγουρα υπάρχουν άλλες χώρες όπου τα αιτήματα για παρόμοια δημοψηφίσματα θα μπορούσαν να γίνουν πιο έντονα.

Σουηδία

Η χώρα θεωρεί τον εαυτό της το σκανδιναβικό αντίστοιχο της Βρετανίας: Αρνήθηκε να δεχτεί το ευρώ και σε θέματα πολιτικής της ΕΕ η Βρετανία και η Σουηδία συμφωνούν στο 90% όλων των ζητημάτων.

Επομένως, ένα Brexit θα προκαλούσε προβληματισμούς στη Σουηδία. Η χώρα δέχτηκε εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες πέρυσι, αλλά δυσκολεύεται όσον αφορά στην ενσωμάτωσή τους. Επίσης, η σουηδική ακροδεξιά ενισχύεται, σε μια εξέλιξη που σε κάποιους θυμίζει την άνοδο του UKIP (υπέρ του Brexit) στη Βρετανία.

Οι περισσότεροι Σουηδοί έχουν ακόμα θετική άποψη για την ΕΕ. Ωστόσο, αυτό θα μπορούσε να αλλάξει με την βρετανική ψήφο υπέρ του Brexit. Σε αυτή την περίπτωση, ένα από τα κεντρικά ερωτήματα θα ήταν εάν οι ηγέτες της ΕΕ θα προσπαθήσουν να αυξήσουν τη συνοχή βαθαίνοντας τη συνεργασία και επικεντρώνοντας στα μέλη-πυρήνες ή αν θα επιλέξουν να την χαλαρώσουν για να επιτρέψουν στις εθνικές κυβερνήσεις να έχουν περισσότερο λόγο.

---

¹⁶ https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/23/these-countries-could-be-next-if-britain-leaves-the-e-u/?noredirect=on&utm_term=.be221cd9bacc

Οι Σουηδοί είναι πιθανό να αρχίσουν να αμφιβάλλουν σχετικά με το αν η φωνή τους ως μια χώρα χωρίς ευρώ θα εισακούεται στις Βρυξέλλες και κατά πόσο η ΕΕ θα συνεχίσει τη διαδικασία ενσωμάτωσης/ ενοποίησης.

Δανία

Η Δανία έκανε δημοψήφισμα τον τελευταίο Δεκέμβριο, αν και μικρότερης έκτασης, με τους Δανούς να τάσσονται κατά της παροχής περισσότερων εξουσιών στην ΕΕ. Αυτό από μόνο του δεν επαρκεί για να δείξει αν οι Δανοί θα ήταν υπέρ της «εξόδου». Πρακτικά, οι περισσότεροι πολίτες των χωρών- μελών της ΕΕ πιστεύουν πως οι Βρυξέλλες δεν θα έπρεπε να ενισχυθούν περισσότερο, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του Pew Research Center.

Στην περίπτωση της Σουηδίας, δύο επιχειρήματα θα ήταν πιθανό να επηρεάσουν τη στάση των ψηφοφόρων. Πρώτον, πολλοί Δανοί φοβούνται πως περισσότερη μετανάστευση ή μεγάλη εισροή προσφύγων θα μπορούσαν να απειλήσουν το σύστημα πρόνοιας της χώρας. Δεύτερον, η Δανία έχει μέχρι τώρα βασιστεί στη Βρετανία ως ισχυρό σύμμαχο στις διαπραγματεύσεις με την ΕΕ, καθώς οι δύο χώρες έχουν παρόμοιες στάσεις πολιτικής. Θεωρείται πως χωρίς τη Βρετανία, η Δανία δεν θα έχει την «ατμομηχανή» για να προωθήσει τα συμφέροντά της, σύμφωνα με την πολιτική επιστήμονα Marlene Wind του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης.

Ελλάδα

Από μια τέτοια λίστα δεν θα μπορούσε να λείπει η Ελλάδα, στον απόηχο της κρίσης χρέους, της επεισοδιακής διαπραγμάτευσης του 2015, των θεωριών περί Grexit κλπ. Ακόμα και αν η Ελλάδα δεν βρίσκεται πλέον στα πρωτοσέλιδα του διεθνούς Τύπου, το φάσμα του Grexit θα μπορούσε να επιστρέψει μετά την νίκη του «Leave» στη Βρετανία.

Η Ελλάδα εξαρτάται με πολλούς τρόπους από τον καταμερισμό των βαρών σε μια πιο ολοκληρωμένη ευρωζώνη, αλλά αυτό θα παραμείνει στα χαρτιά μετά το Brexit.

Ως εκ τούτου, η Ελλάδα φοβάται περισσότερο, δεν είναι ένα δημοψήφισμα υπέρ της εξόδου από την ΕΕ το οποίο θα κατευθύνουν τα δεξιά κόμματα, αλλά το να μην εκδιωχθεί από την ΕΕ, για να διατηρηθεί η συνοχή μεταξύ των υπολοίπων κρατών- μελών.

Ολλανδία

Η ολλανδική εφημερίδα Algemeen Dagblad είχε μήνυμα προς τη Βρετανία εν όψει του δημοψηφίσματος, «μην μας αφήνετε έτσι». Ωστόσο, δεν σκέφτονται όλοι έτσι: Ο Geert Wilders, επικεφαλής δεξιού λαϊκίστικου κόμματος είχε στηρίξει το Brexit και την προοπτική για ένα παρόμοιο δημοψήφισμα στην Ολλανδία. «Αν θέλουμε να επιβιώσουμε ως έθνος, πρέπει να σταματήσουμε τη μετανάστευση και την ισλαμοποίηση» είπε ο Wilders στο BBC σε πρόσφατη συνέντευξή του, προσθέτοντας πως αυτά δεν μπορούν να γίνουν εντός της ΕΕ

Ουγγαρία

Στην Ουγγαρία μόλις το 37%, του πληθυσμού είναι κατά της ΕΕ. Ο Ούγγρος πρωθυπουργός Victor Orban δεν είναι γνωστός για τα φιλοευρωπαϊκά του συναισθήματα, αλλά μάλλον για το αντίθετο- ενώ ο πρόεδρος της Κομισιόν, Jean – Claude Juncker, τον είχε χαρακτηρίσει «δικτάτορα». Ωστόσο, ο Orban προέτρεψε τη Βρετανία να παραμείνει εντός, μάλλον επειδή η ευρωσκεπτικιστική Βρετανία αποτελεί σημαντικό εταίρο για τη Βουδαπέστη. Ο Orban σχεδιάζει δημοψήφισμα την Ουγγαρία. Μετά τη μεγάλη εισροή μεταναστών και προσφύγων στη χώρα, οι Ούγγροι θα ερωτηθούν εάν στην ΕΕ θα έπρεπε να επιτραπεί να μετεγκαταστήσει πρόσφυγες, χωρίς τη συναίνεση εθνικών κοινοβουλίων χωρών που επηρεάζονται. Αν και το ερώτημα δεν έχει άμεσα να κάνει με τη συνοχή της ΕΕ, θα μπορούσε να την απειλήσει.

Γαλλία

Οι Γάλλοι είναι γνωστοί ευρωσκεπτικιστές: Το 61% δεν υποστηρίζει την Ένωση, ακόμα και αν η χώρα είναι η κινητήρια δύναμη της ΕΕ μαζί με τη Γερμανία. Ωστόσο αντιμετωπίζει προβλήματα, όπως η αποδυνάμωση της οικονομίας, η τρομοκρατική απειλή κ.α., κάποια εκ των οποίων αποδίδονται στην ΕΕ ή σε επιλογές χωρών- μελών της.

Η Γερμανίδα καγκελάρια Angela Merkel, για παράδειγμα, είναι ευρέως γνωστή για την υποστήριξή της για μέτρα λιτότητας που εγκρίθηκαν μετά την τελευταία ύφεση. Σε αντίθεση με τη Γερμανία, η Γαλλία δεν κατάφερε να αντιμετωπίσει τον υψηλό αριθμό ανεργίας και την εξασθενημένη οικονομική ανάπτυξη. Πολλοί Γάλλοι παρακολουθούσαν

επίσης με δυσπιστία όταν η Merkel άνοιξε τα σύνορα της Γερμανίας στους πρόσφυγες της Συρίας το 2015.

Συμπεράσματα

Εν κατακλείδι, διαφαίνεται ξεκάθαρα εν όψει όλων των ανωτέρων ότι το Brexit είναι μια αβέβαιη κατάσταση πραγμάτων, η οποία θα έχει τεράστιο αντίκτυπο όχι μόνο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και σε παγκόσμιο.

Κατά την άποψη μου, όλα τα σενάρια είναι πιθανά. Από την μια στιγμή στην άλλη όλα μπορεί να ανατραπούν και οι εκτιμήσεις και οι προβλέψεις που γίνονταν πιθανόν να έχουν μεγάλη απόκλιση και τα πράγματα να πάρουν άλλη τροπή.

Όσες προβλέψεις και να έχουν γίνει, αναπόφευκτα κάτι καινούργιο θα προκύψει και θα τις ανατρέψει. Αυτό φάνηκε εξ αρχής από το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος στις 23 Ιουνίου 2016, όπου οι περισσότεροι αναλυτές ήταν σίγουροι ότι οι Βρετανοί δεν θα άφηναν ποτέ την σιγουριά του Ηνωμένου Βασιλείου και όμως το αποτέλεσμα τους διέψευσε.

Με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, στις 29 Μαρτίου 2019 το Ηνωμένο Βασίλειο θα είναι επισήμως εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην περίπτωση που όντως το Ηνωμένο Βασίλειο παραμείνει σταθερό στην αρχική του άποψη για έξοδο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ζημιά που θα κάνει όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και στις παγκόσμιες αγορές θα είναι ανεπανόρθωτη. Κανείς όμως δεν είναι σε θέση να υπολογίσει ακόμα το κόστος του.

Στην περίπτωση που κατέληγαν σε κάποια μορφή Brexit, τότε οι εκτιμήσεις για τις μετέπειτα αποφάσεις στις διαπραγματεύσεις ίσως να ήταν πιο ξεκάθαρες.

Ως επί το πλείστον, τα κράτη – μέλη έχουν προτεραιότητά τους τα δικαιώματα των πολιτών. Ως εκ τούτου, είναι ευχή όλων ότι οι διαπραγματεύσεις θα είναι ανθρωποκεντρικές και δε θα υπερισχύσει ο εγωισμός αυτών που έχουν στα χέρια τους την εξουσία, με στόχο βεβαίως το ευρύτερο και γενικό καλό σε όλα τα επίπεδα.

Βιβλιογραφία

Ιστοσελίδες

- <http://www.kathimerini.gr/886406/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/mia-akoma-epiplokh-logw-toy-brexit>
(Πρόσβαση: 20/12/2017)
- http://www.pronews.gr/kosmos/eyropaiki-enosi/453109_h-poreia-toy-inomenoy-vasileioy-stin-eyropaiki-enosi-kai-brexit-foto
(Πρόσβαση: 14/4/2018)
- http://esee.gr/wp-content/uploads/2017/10/%CE%9A%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF-%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD-%CE%95%CE%A3%CE%95%CE%95-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-Brexit_2.pdf
(Πρόσβαση:17/2/2018)
- <http://www.news247.gr/oikonomia/brexit-poes-einai-oi-synepeies-stin-elliniki-oikonomia.6435175.html> (Πρόσβαση: 17/02/2018)
- <http://newpost.gr/kosmos/598440/ti-allazei-se-eyrwph-kai-bretania-meta-to-brexit> (Πρόσβαση: 12/04/2018)
- <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1123147/sete-arnitiki-epidراسi-tou-brexit-ston-tourismo> (Πρόσβαση: 12/04/2018)
- <http://www.capital.gr/forbes/3233600/i-upotimisi-tis-sterlinas-meta-to-brexit-odigei-se-touristiki-anthisi> (Πρόσβαση:01/4/2018)
- <http://www.capital.gr/search?query=brexit&sort=daterelevance>
(Πρόσβαση: 25/05/2018)
- <http://www.lifo.gr/now/world/185636/brexit-i-ee-enekrine-toys-oroys-gia-tis-synomilies-epi-ton-mellontikon-emporikon-sxeseon-me-ti-vretania>
(Πρόσβαση:25/03/2018)

- <http://www.cnn.gr/focus/explainers/story/123316/brexit-poy-vriskontai-oi-synomilies-ee-londinou> (Πρόσβαση: 27/3/2018)
- Andrew Baum, University of Oxford, Brexit and the real estate market, <https://www.sbs.ox.ac.uk/brexit/brexit-and-real-estate-market> (Πρόσβαση: 29/03/2018)
- http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results (Πρόσβαση: 25/02/2018)
- <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/speech/2017/brexit-and-interest-rates-speech-by-ben-broadbent> (Πρόσβαση: 25/02/2018)
- https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/23/these-countries-could-be-next-if-britain-leaves-the-e-u/?noredirect=on&utm_term=.be221cd9bacc (Πρόσβαση: 25/02/2018)
- https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/23/these-countries-could-be-next-if-britain-leaves-the-e-u/?noredirect=on&utm_term=.be221cd9bacc (Πρόσβαση: 20/5/2018)
- Philip Stephens, (09/04/2018), Now the broken promise on immigration <https://www.ft.com/content/3940cd66-3bdc-11e8-b7e0-52972418fec4> (Πρόσβαση: 20/05/2018)
- <https://www.universitiesuk.ac.uk/about/organisational-structure/people/Pages/vivienne-stern.aspx> (Πρόσβαση: 20/5/2018)

Άρθρα σε ηλεκτρονικές εφημερίδες

- <https://eugreeka.com/i-ptosi-tis-liras-ke-pos-na-epofelithite/>
(Πρόσβαση: 20/12/2017)
- https://www.huffingtonpost.gr/entry/e-vretania-diavevaionei-ten-ee-oti-einai-etoime-na-parameinei-sten-teloneiake-enose-peran-toe-2021-gr-5afd1652e4b06a3fb50d8710?utm_hp_ref=gr-brexit
(Πρόσβαση: 17/05/2018)
- <https://www.huffingtonpost.gr/2016/06/01/politiki-europe-economy-affairs-brexit-n-10243610.html> (Πρόσβαση 20/12/2017)
- https://www.huffingtonpost.gr/2016/06/24/brexit-oikonomia-n-10648318.html?utm_hp_ref=greece (Πρόσβαση: 10/5/2018)
- <http://www.philenews.com/oikonomia/kypros/article/501957/kypros-bretania-kai-brexit> (Πρόσβαση: 19/03/2018)
- <http://www.sigmalive.com/news/local/459279/kypros-brexit-stis-xores-pou-tha-epireastei-perissotero> (Πρόσβαση: 16/01/2018)
- http://www.sigmalive.com/news/opinions_sigmalive/460688/vretanikes-vaseis-stin-kypro-kai-brexit (Πρόσβαση: 16/01/2018)
- <http://www.euro2day.gr/news/world/article/1615263/boe-to-brexit-stoihise-900-lires-se-kathe-vretanik.html> (Πρόσβαση: 22/05/2018)
- <http://www.kathimerini.gr/866869/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/oi-agores-ston-ry8mo-toy-brexit-kai-h-hgesia-ths-vretanias-se-synagermo>
(Πρόσβαση: 22/5/2018)
- <https://www.cretalive.gr/business/to-brexit-skiazai-to-real-estate-toy-londinoy>
(Πρόσβαση: 22/5/2018)
- <http://www.businessnews.gr/article/104987/londino-peftoyn-oi-times-ton-akiniton-logo-brexit> (Πρόσβαση: 22/5/2018)

- <http://www.tanea.gr/news/world/article/5487114/bretania-aykshsh-ths-anagerias-sth-skia-toy-brexit/> (Πρόσβαση: 20/12/2017)
- <http://money.cnn.com/2018/02/21/news/economy/uk-unemployment-brexit/index.html> (Πρόσβαση: 25/02/2018)
- Απόστολος Λακάσας, (2017), «Το Brexit, ευκαιρία για διευκόλυνση ξένων» <http://www.kathimerini.gr/934025/article/proswpa/synentey3eis/to-brexit-eykairia-gia-dieykolynsh-3enwn> (Πρόσβαση: 08/01/2018)
- www.kathimerini.gr/876730/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/oi-prwtes-100-hmeres-meta-to-brexit (Πρόσβαση: 10/01/2018)
- <http://www.fortunegreece.com/article/afxisi-ston-proipologismo-tis-ee-pos-tha-axiopiithoun-ta-chrimata/> (Πρόσβαση: 24/05/2018)

Δελτίο Τύπου

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2017), Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνει εντολή για έναρξη διαπραγματεύσεων με το Ηνωμένο Βασίλειο http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1405_el.htm (Πρόσβαση: 10/01/2018)

Βιβλία

- Denis Macshane, (2015), Brexit How Britain Left Europe, 1st. Ed. London: I.B. Tauris & Co Ltd
- Patrick J. Birkinshaw, Andrea Biondi, (2016), Britain Alone! : the implications and consequences of United Kingdom exit from EU, Wolters Kluwer

Διάφορα

- Ύπατη αρμοστέια της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Λονδίνο http://www.mfa.gov.cy/mfa/highcom/london.nsf/hcrcl10_gr/hcrcl10_gr?OpenDocument
- Γραφείο Βρυξελλών, (01/05/2018), Νέος Προϋπολογισμός ΕΕ: Χαμένοι και κερδισμένοι <http://gr.euronews.com/2018/05/01/neos-pro-ypologismos-ee-xamenoι-kai-kerdismenoi>

- Ευρωπαϊκή Ένωση https://europa.eu/european-union/index_el
- University of Oxford <https://www.sbs.ox.ac.uk/brexit>

Δημοσιεύσεις

- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, (2017)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2014) *Πώς λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση*, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Cambridge Econometrics, (2018), *Preparing for Brexit*, Greater London Authority